

No. 32525

**GERMANY
and
HUNGARY**

**Agreement concerning intensified cooperation in the training
and advanced training of specialized and management
personnel in the economic sphere (with annexes). Signed
at Budapest on 24 March 1990**

Authentic texts: German and Hungarian.

Registered by Germany on 8 February 1996.

**ALLEMAGNE
et
HONGRIE**

**Accord relatif à une coopération approfondie en matière de
formation et de perfectionnement de spécialistes et de
cadres de l'économie (avec annexes). Signé à Budapest le
24 mars 1990**

Textes authentiques : allemand et hongrois.

Enregistré par l'Allemagne le 8 février 1996.

[GERMAN TEXT — TEXTE ALLEMAND]

ABKOMMEN ZWISCHEN DER REGIERUNG DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND UND DER REGIERUNG DER REPUBLIK UNGARN ÜBER EINE VERTIEFTE ZUSAMMENARBEIT IN DER AUS- UND WEITERBILDUNG VON FACH- UND FÜHRUNGSKRÄFTEN DER WIRTSCHAFT

Die Regierung der Bundesrepublik Deutschland und die Regierung der Republik Ungarn —

auf der Grundlage des Abkommens vom 11. November 1974 zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Ungarischen Volksrepublik über die wirtschaftliche, industrielle und technische Zusammenarbeit und der Vereinbarung vom 13. August 1984 zur Verlängerung des Abkommens,

auf der Grundlage der Vereinbarung vom 3. Januar 1989 über die Entsendung ungarischer Arbeitnehmer aus in der Ungarischen Volksrepublik ansässigen Unternehmen zur Beschäftigung auf der Grundlage von Werkverträgen,

unter Berücksichtigung des Abkommens vom 18. Dezember 1989 zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Republik Ungarn über die Zusammenarbeit auf dem Gebiet der Arbeitsverwaltung und der Arbeitsbeziehungen,

auf der Grundlage des Abkommens vom 6. Juli 1977 zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Ungarischen Volksrepublik über kulturelle Zusammenarbeit,

unter Bezugnahme auf das Durchführungsprogramm zu diesem Abkommen für die Jahre 1990 bis 1992,

unter Bezugnahme auf die Gespräche des Bundesministers des Auswärtigen der Bundesrepublik Deutschland Hans-Dietrich

Genscher mit dem Außenminister der Republik Ungarn Gyula Horn am 23. und 24. November 1989 und des Bundeskanzlers Helmut Kohl mit Ministerpräsident Miklós Németh in der Zeit vom 16. bis 18. Dezember 1989,

in Würdigung der bereits bestehenden Zusammenarbeit in diesem Bereich zwischen Regierungsstellen einschließlich derjenigen der Länder der Bundesrepublik Deutschland, Organisationen und Unternehmen,

angesichts der großen Bedeutung, die der Zusammenarbeit in der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften in der Wirtschaft für die weitere Vertiefung der wirtschaftlichen und anderen Beziehungen zukommt,

unter Bezugnahme auf das Programm zur Erweiterung der wissenschaftlichen Zusammenarbeit in den Bereichen Wirtschaft, Recht und Technik –

haben folgendes vereinbart:

Artikel 1

(1) Beide Seiten unterstützen und erleichtern die Zusammenarbeit zwischen entsprechenden Unternehmen, Organisationen und Bildungseinrichtungen in der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Wirtschaft.

(2) Beide Seiten legen während der Geltungsdauer des Abkommens ihr Hauptaugenmerk auf die Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Republik Ungarn. Die Zusammenarbeit soll allmählich auch um Aus- und Weiterbildungsmaßnahmen für Fach- und Führungskräfte der Wirtschaft der anderen Seite erweitert werden.

Artikel 2

(1) Beide Seiten unterstützen die Durchführung von Maßnahmen der

1. Aus- und Weiterbildung von Führungskräften der Wirtschaft, einschließlich der Wirtschaftsverwaltung,

2. Aus- und Weiterbildung von Fachkräften der Wirtschaft, einschließlich der Wirtschaftsverwaltung,
3. Zusammenarbeit in der Berufsbildung und Berufsbildungsorschung,
4. Entwicklung der Zusammenarbeit zwischen den Organisationen der Wirtschaft in der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften.

(1) Die Ausgestaltung dieser Maßnahmen erfolgt durch jeweils festzulegende Programme. Die Programme können während ihrer Laufzeit jeweils einvernehmlich geändert oder ergänzt werden. Das Programm für 1990 ist diesem Abkommen als Anlage 1 beigefügt.

(2) Die Förderung von weiteren Maßnahmen, die in den Programmen nicht enthalten sind, jedoch dem Geist dieses Abkommens entsprechen, wird nicht ausgeschlossen.

(3) Für die Teilnehmer an den Programmen ist eine Arbeitserlaubnis nicht erforderlich.

Artikel 3

(1) Beide Seiten stimmen darin überein, daß für eine erfolgreiche Zusammenarbeit die Kenntnis der Sprache des Partners bei denjenigen, die im Rahmen dieses Abkommens aus- und weitergebildet werden, von besonderer Bedeutung ist. Beide Seiten beabsichtigen, dieser Frage besondere Aufmerksamkeit zu widmen.

(2) Vorzugsweise werden diejenigen Teilnehmer an Aus- und Weiterbildungsmaßnahmen aus der Republik Ungarn für eine vertiefte Qualifizierung und für praktisches Training an Einrichtungen und in Betrieben der anderen Seite ausgewählt, die über deutsche Sprachkenntnisse verfügen.

(3) Die Seite der Bundesrepublik Deutschland wird die Seite der Republik Ungarn bei einem gründlicheren Erlernen der deutschen Sprache durch ihre Fach- und Führungskräfte sowohl in eigenen Bildungseinrichtungen als auch durch die Entsendung von Deutschlektoren an Bildungseinrichtungen der Seite der Republik Ungarn unterstützen.

Artikel 4

Beide Seiten arbeiten bei der Durchführung dieses Abkommens im Rahmen der Gemischten Regierungskommission für wirtschaftliche, industrielle und technische Zusammenarbeit in einer Fachgruppe für Fragen der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Wirtschaft zusammen. In dieser Fachgruppe sind an dieser Zusammenarbeit interessierte und beteiligte staatliche und nichtstaatliche Stellen vertreten.

Artikel 5

(1) Beide Seiten sind sich darüber einig, daß die Aus- und Weiterbildungsmaßnahmen für Fach- und Führungskräfte im Rahmen dieses Abkommens wie nachstehend finanziert werden:

1. Alle Kosten, die in Deutscher Mark anfallen, trägt die Seite der Bundesrepublik Deutschland;
2. Alle Kosten, die in Forint anfallen, trägt die Seite der Republik Ungarn.

(2) Die im einzelnen anzuwendenden Durchführungs- und Finanzierungsbestimmungen sind diesem Abkommen als Anlage 2 beigefügt.

Artikel 6

(1) Falls erforderlich, halten die beiden Seiten Konsultationen über die Durchführung dieses Abkommens sowie über Möglichkeiten seiner Ergänzung oder weiteren Entwicklung ab.

(2) Spätestens drei Monate vor Ablauf der Geltungsdauer dieses Abkommens nehmen die Seiten Verhandlungen über die weitere Zusammenarbeit auf.

Artikel 7

Entsprechend dem Viermächte-Abkommen vom 3. September 1971 wird dieses Abkommen in Übereinstimmung mit den festgelegten Verfahren auf Berlin (West) ausgedehnt.

Artikel 8

(1) Dieses Abkommen tritt an dem Tag in Kraft, an dem beide Seiten einander notifiziert haben, daß die erforderlichen innerstaatlichen Voraussetzungen für das Inkrafttreten des Abkommens erfüllt sind.

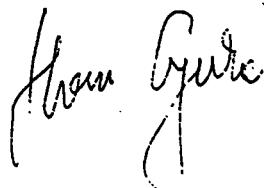
(2) Dieses Abkommen gilt bis zum 31. Dezember 1994.

Geschehen zu Budapest am 24.3.1990 in zwei Urschriften, jede in deutscher und ungarischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist.

Für die Regierung
der Bundesrepublik Deutschland:

Für die Regierung
der Republik Ungarn:

ANLAGE 1

Programm zum Abkommen zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Republik Ungarn über eine vertiefte Zusammenarbeit in der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Wirtschaft						Zeit- raum
Irfd. Nr.	Maßnahme	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner beider Seiten	
1. Aus- und Weiterbildung von Führungskräften der Wirtschaft						
1.	Vier Management- und Market- ing-Seminare mit deutschen entsandten Experten mit Einsatz von ungarischen Dolmetschern	2 Wochen	je 20 mit insgesamt bis zu 6 Experten	Republik Ungarn	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräf- ten (VKI)
2.	Sechs Maßnahmen zur Hilfe- stellung bei der Implemen- tierung moderner Management- techniken in ungarischen Be- trieben durch entsandte deutsche Experten, gegebenen- falls mit Einsatz von ungarischen Dolmetschern	circa 6 Wochen	6 Experten	Republik Ungarn	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräf- ten (VKI)
3.	Drei Management- und Market- ing-Seminare, einschlie- ßlich eines ungarischen Dolmetschers	2 bis 4 Wochen	je 10	Republik Ungarn, Bundesrepublik Deutschland	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräf- ten (VKI)

Num. Nr.	Maßnahm-	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner beider seiten	Zeit- raum
4.	Seminare und Praktika, einschließlich Einführungskurs und Fachsprachkurse für ungarische Führungsnachwuchskräfte in unterschiedlichen Fachbereichen	bis zu 14 Monaten	10	Bundesrepublik Deutschland	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräften (VKI), Ungarische Fachausbildungsgesellschaft (MSZT)
5.	Individualle Spezialistenaufenthalte in unterschiedlichen Fachbereichen	bis zu 3 Monaten	10	Bundesrepublik Deutschland	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräften (VKI), Ungarische Fachausbildungsgesellschaft (MSZT)
6.	Seminar für ungarische Dozenten mit deutschen entsandten Experten	2 Wochen	10 mit bis zu 4 Experten	Republik Ungarn	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräften (VKI), Ungarische Fachausbildungsgesellschaft (MSZT)
7.	Seminar für ungarische Dozenten	2 Wochen	10	Bundesrepublik Deutschland	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut für Ausbildung von Führungskräften (VKI)
8.	Ein Seminar für Arbeitsorganisation und Produktivität für obere Führungskräfte	2 bis 3 Tage	25 bis 30	Republik Ungarn	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	Struktura 1990

Ird. Nr.	Maßnahmenc h	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner bei der Seiten	Zeit- raum
9.	Eine REFA-Grundausbildung im Arbeitsstudium, praxisbezogene Methoden der Produktivitätsverbesserung und Humanisierung der Arbeit in ungarischen Unternehmen für mittlere Führungskräfte	6mal je 1 Woche	25 bis 30	Republik Ungarn	REFA Vorband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	1990
10.	Ausbildung von ungarischen REFA-Lehrern (Absolventen der REFA-Grundausbildung)		25 bis 30	Republik Ungarn	REFA Vorband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	1990
11.	Seminare für Top-Manager	jeweils 5 Tage	jeweils 20	Republik Ungarn	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft Budapester Universität für Wirtschaftswissenschaften	1990
12.	Seminare für Manager	jeweils 5 Tage	jeweils 20	Republik Ungarn	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft Zentrum für Weiterbildung für Außenhandel (KÖTK), Budapest University of Economics and Business	1990

Ird. Nr.	Maßnahme	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner bei der Seiten	Zeit- raum
13.	Eurostrategisches Seminar für ungarische Führungs-kräfte	4 Tage	20 bis 25	Republik Ungarn	Rationalisie- rungskuratorium der Deutschen Wirtschaft	1990
14.	Ein Seminar für Top-Manager	4 Wochen	20	Republik Ungarn	Diebold Deutschland GmbH	Technische Universität Miskolc, Technische Universität Budapest, Budapest
15.	Ein Seminar für mittleres Management	4 Wochen	20	Republik Ungarn	Diebold Deutschland GmbH	Technische Universität Miskolc, Technische Universität Budapest, Budapest
16.	Entsendung von Dozenten zur Nachschulung	jeweils 1 Woche	2 bis 4	Republik Ungarn	Diebold Deutschland GmbH	Technische Universität Miskolc, Technische Universität Budapest

Ird. Nr.	Maßnahme:	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner beider Seiten	Zeit- raum
17.	Eine Pilotmaßnahme zur Ausbildung ungarischer Führungskräfte und junger Unternehmer	1 Woche	20	Bundesrepublik Deutschland	Kolping Bildungswerk	Budapester Universität für Wirtschaftswissenschaften 1990
18.	2 Grundlehrgeseminare für Führungskräfte, Führungsnachwuchs und junge Unternehmer	Jeweils 5 Tage	Jeweils 2 Gruppen von 15 Teilnehmern (Insgesamt 60 Teilnehmer)	Bundesrepublik Deutschland, Republik Ungarn	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Universität Pécs 1990
19.	Fünf Abend- und eine Wochenendveranstaltung für junge Unternehmer in Ungarn	1 Woche	2 Gruppen von 10 Teilnehmern	Republik Ungarn	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Universität Pécs 1990
20.	Vorbereitungsseminar für deutsche Trainer	4 Tage	10	Republik Ungarn	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Universität Pécs 1990
21.	Managementausbildung	5 Monate	10	Bundesrepublik Deutschland	Ost-Ausschuß der Deutschen Wirtschaft	Ungarische Wirtschaftskammer 1990
22.	Informationsprogramm für den Verantwortlichen für	10 Tage	1	Bundesrepublik Deutschland	Friedrich-Naumann-Stiftung für die Freiheit	Ungarischer Staatsrecht 1990

lfd. Nr.	Maßnahme	Bauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner hinter Seiten	Zeit- raum
Aus- und Weiterbildung des Staatsrechnungshofs der Republik Ungarn am Bundesrechnungshof in Frankfurt						
23.	Seminar über die künftige Struktur der Aus- und Weiterbildung von Mitarbeitern des ungarischen Staatsrechnungshofes	Republik Ungarn	Friedrich-Naumann-Stiftung	Ungarischer Staatsrechnungshof, Institut für Ausbildung von Führungskräften (WKI)	1990	
24.	Informationsprogramme für Manager von Mittel- und Kleinbetrieben	2 Wochen	15	Bundesrepublik Deutschland	Konrad-Adenauer-Stiftung	1990
25.	Betriebswirtschaftliche Fortbildungmaßnahmen für Unternehmer und Führungskräfte der mittelständischen Wirtschaft	2 Monate	25	Bundesrepublik Deutschland	Handwerkskammer für München und Oberbayern	1990
26.	Existenzgründungslehrgang für Teilnehmer mit betriebswirtschaftlichen Kenntnissen	10 Tage	20	Bundesrepublik Deutschland	Handwerkskammer für München und Oberbayern	1990
27.	Seminar für marktwirtschaftliche Unternehmensführung für Führungskräfte aus ungarischen Klein- und	4 bis 6 einhalb Wochen	bis zu 15	Bundesrepublik Deutschland	Westdeutscher Handwerkskammertag	1990

Ird. Nr.	Maßnahme	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner beider Seiten	Zeit- raum
Mittelbetrieben						
28.	Seminar über Grundlagen der Dienstleistungs- und Betreuungsfunktionen der Handwerksorganisation für Betriebe für Führungskräfte und Mitarbeiter der ungarischen Handwerksorganisation	4 Wochen	bis zu 15	Bundesrepublik Deutschland	Westdeutscher Handwerkskammertag	(K10SZ)
29.	Praktika für Führungskräfte aus mittleren Betrieben	bis zu 3 Monaten	10 bis 15	Bundesrepublik Deutschland	Wirtschaftsjunioren Deutsch-Ungarn e.V.	Landesorganisation der Kleingewerbetreibenden (K10SZ)
30.	Zwei Seminare für Jungunternehmer und Existenzgründer	2 Wochen	je 15	Bundesrepublik Deutschland	Wirtschaftsjunioren Deutsch-Ungarn e.V.	Ministerium für Kultur und Bildung, Ungarische Wirtschaftskammer
31.	Entsendung von Experten zu Seminaren	jeweils bis zu einer Woche	13	Republik Ungarn	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Ministerium für Kultur und Bildung, Ungarische Wirtschaftskammer
32.	Ein Seminar zur kommunalen Selbstverwaltung, als Element zur staatlichen Aufgabenteilung und Dezentralisierung	3 Wochen	bis zu 20	Bundesrepublik Deutschland	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralinstanz für Öffentliche Verwaltung	Innenministerium

Ird. Nr.	Maßnahmen	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner hinter Seiten	Teil- raum
33.	Ein Seminar zu ausgewählten Aspekten der Finanz- und Wirtschaftlichkeitsskontrolle	3 Wochen	bis zu 20	Bundesrepublik Deutschland	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für öffentliche Verwaltung	Finanzministerium 1990
34.	Fortbildung für Manager der Ernährungsindustrie	2 Monate	bis zu 15	Bundesrepublik Deutschland		Landwirtschaftsministerium 1990
II. Aus- und Weiterbildung von Fachkräften der Wirtschaft						
1.	Zwei Seminare für Dolmetscher zur Qualifizierung der Vorbereitungsschulung für künftige Teilnehmer mit aus der Bundesrepublik Deutschland entsandten Experten	4 Wochen	je 20 mit insgesamt bis zu 4 Experten	Republik Ungarn	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Internationales Kulturstudio (NKS), Institut für Ausbildung von Führungskräften (VKI) 1990
2.	Zwei Seminare für ungarische Sprachvermittler, Dolmetscher und Übersetzer	4 Wochen	je 20	Bundesrepublik Deutschland	Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Internationales Kulturstudio (NKS), Institut für Ausbildung von Führungskräften (VKI) 1990
3.	Prüfung der Möglichkeiten für eine Teilausbildung von			Republik Ungarn,	Bundesministerium	Landesinstitut für Pädagogik 1990

Irf. Nr.	Mitnahme:	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner beider Seiten	Zeit- raum
ungarischen Fachmittelschülern						
4.	Betriebliche Weiterbildung von ungarischem Ausbildungspersonal aus zwei verschiedenen Fachgebieten	2 Wochen	bis zu 10 und 2 Fachdolmetscher	Bundesrepublik Deutschland	für Bildung und Wissenschaft, Deutsches Handwerk	(OP1), ungarische Fachausbildungsgesellschaft (MSZT)
5.	Praktische und theoretische betriebliche Weiterbildung von ungarischem Ausbildungspersonal	3 bis 6 Monate	bis zu 2	Bundesrepublik Deutschland	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Ministerium für Kultur und Bildung, Ungarische Fachausbildungsgesellschaft (MSZT)
6.	Entsendung deutschen leitenden Ausbildungspersonals und deutscher Sachverständiger	2 Wochen	bis zu 10	Republik Ungarn	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Landesinstitut für Pädagogik (OP1)

11.d. Nr.	Maßnahm- Nr.	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner weiter Seiten	Zeit- raum
7.	Weiterbildung ungarischer Praktikanten in landwirtschaftlichen Betrieben	5 Monate	20	Bundesrepublik Deutschland	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten	Landwirtschaftsministerium
8.	Weiterbildung ungarischer Praktikanten und Experten in Unternehmen der Nahrungsmittelgüterproduktion und -verarbeitung	4 Monate	20	Bundesrepublik Deutschland	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten	Ministerium für Kultur und Bildung, Landwirtschaftsministerium
9.	Einladung an zwei ungarische Fachdelegationen des Agrarbereichs - Erzeugung, Verarbeitung und Vermarktung -	bis zu 2 Wochen	4 Delegationen von je 10 Teilnehmern	Bundesrepublik Deutschland	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten	Landwirtschaftsministerium
10.	Informationsreise für ungarische Experten verschiedener Fachbereiche (Metall)	10 Tage	30 und 2 österreichische	Bundesrepublik Deutschland	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Handwerkskammer für Niederbayern	Ministerium für Kultur und Bildung, Landesorganisation der Kleingewerbetreibenden (K10SZ)
11.	Informationsreise für ungarische Experten verschiedener Fachbereiche (Elektrotechnik)	10 Tage	30 und 2 österreichische	Bundesrepublik Deutschland	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft,	Ministerium für Kultur und Bildung, Landesorganisation der

Ird. Nr.	Maßnahme	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner beider Seiten	L(i)I,- Raum
12.	Meisterfortbildung für ungarnische Ausbilder	3 Monate	10	Bundesrepublik Deutschland	Handwerkskammer für Niederbayern	Kleingewerbetreibenden (K105Z)
13.	Schulungsmaßnahme "Schweißen"	2 Monate	12	Bundesrepublik Deutschland	Ministerium für Bildung und Wissenschaft, Handwerkskammer für Niederbayern	Ministerium für Kultur und Bildung, Landesorganisation der Kleingewerbetreibenden (K105Z)
14.	Fachliche Weiterbildung von Multiplikatoren der beruflichen Bildung (zum Beispiel Kraftfahrzeugschweißen)	3 Monate	bis zu 20	Bundesrepublik Deutschland	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für gewerbliche Berufsbildung	Ungarische Fachausbildungsgesellschaft (MSZT), Landesorganisation der Kleingewerbetreibenden (K105Z)

lfd. Nr.	Maßnahme	Dauer	Teilnehmer- zahl	Durchfüh- rende Seite	Partner Seiten	Teil- raum
15.	Wochenlehrgang in neuen Technologien für Berufs- schullehrer	1 Woche	20	Bundesrepublik Deutschland	Hessisches Institut für Lehrerfort- bildung (OP)	Landesinstitut für Pädagogik 1990
16.	Ausbau und Vertiefung der Zusammenarbeit im Fremd- sprachenunterricht durch Entsendung von Experten zur Fortbildung in Deutsch, Englisch und Französisch	jeweils 1 Woche	je 20	Republik Ungarn	Deutscher Volkshoch- schul-Verein Gesellschaft zur Verbreitung populärwissen- schaftlicher Kenntnisse (TIT)	Gesellschaft zur Verbreitung populärwissen- schaftlicher Kenntnisse (TIT) 1990
17.	Informationsaufenthalt von ungarischen Experten der betrieblichen Ausbildung von Fachkräften	10 Tage	10	Bundesrepublik Deutschland	Deutscher Industrie- und Handels- tag	Ungarische Wirtschafts- kammer 1990
III. Zusammenarbeit in der Berufsbildung und Berufsforschung						
1.	Austausch von Wissenschaft- lern und Hochschuldozenten, die in der Berufsbildungs- forschung tätig sind, zu Studienaufenthalten und Kurzeidozenturen auf gegen- seitige Einladung	1 bis 3 Monate	bis zu 2 von jeder Seite	Republik Ungarn, Bundesrepublik Deutschland	Bundes- ministerium für Bildung und Wissen- schaft, Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Ministerium für Kultur und Bildung, Ungarische Fachausbil- dungsgesell- schaft (MSZT) 1990
2.	Zurverfügungstellung von deutschen Lehrplänen (Curriculum), Lehr- und Lernmaterialien sowie Lernsoftware, gegebenenfalls			Bundesrepublik Deutschland	Bundes- ministerium für Bildung und Wissen- schaft, Landesinstitut für Pädagogik	Ministerium für Kultur und Bildung, Landesinstitut für Pädagogik 1990

Ifd. Nr.	Maßnahme	Dauer	Teilnehmer- zahl	durchfüh- rende Seite	Partner beider Seiten	Zeit- raum
Prüfung der Möglichkeiten einer entsprechenden Adaption						
3.	Bis zu zwei Seminare zu ausgewählten Themen der beruflichen Bildung, einschließlich der Berufsbildungsforschung. Die Themen werden gesondert vereinbart.	je 1 Woche	bis zu 15 von jeder Seite	Republik Ungarn, Bundesrepublik Deutschland	Bundesinstitut für Berufsbildung	1990
4.	Ausbau der Zusammenarbeit in der Berufsbildungsforschung, insbesondere zwischen dem Bundesinstitut für Berufsbildung und dem Landesinstitut für Pädagogik (OpI)			Republik Ungarn, Bundesrepublik Deutschland	Bundesinstitut für Berufsbildung	1990
5.	Entsendung eines Koordinators für Aus- und Weiterbildung zum Delegierten der Deutschen Wirtschaft			Republik Ungarn	Deutscher Industrie- und Handels- tag	1990
IV. Entwicklung der Zusammenarbeit durch Industrie- und Handelskammern						
1.	Informationsaufenthalt von ungarischen Kammermitarbeitern zur Unterrichtung über die Weiterbildung von Industriemeistern, Fachwirten und Fachkaufleuten und über die Rolle der Kammern in diesem Prozeß	10 Tage	10	Bundesrepublik Deutschland	Deutscher Industrie- und Handels- tag	1990
2.	Informationsaufenthalt von ungarischen Kammermitarbeitern zur Unterrichtung über die Außenwirtschaftsberatung durch die Industrie- und Handelskammern	10 Tage	10	Bundesrepublik Deutschland	Deutscher Industrie- und Handels- tag	1990

ANLAGE 2

durchführungs- und Finanzierungsbestimmungen gemäß Artikel 5 Absatz 2 des Abkommens vom 24. März 1990 zwischen der Regierung der Bundesrepublik Deutschland und der Regierung der Republik Ungarn über eine vertiefte Zusammenarbeit in der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Wirtschaft

Organisationen, die Programme im Rahmen der Aus- und Weiterbildung von Fach- und Führungskräften der Wirtschaft durchführen, treffen alle hierzu notwendigen Regelungen mit ihren jeweiligen Partnern.

Hierbei gehen sie von folgenden Grundsätzen aus:

1. Die Partner legen die jeweiligen Maßnahmen nach Möglichkeit zu Beginn des Kalenderjahres nach Inhalt, Dauer, Zeit und Ort fest. Sie beachten hierbei eine Vorbereitungszeit für die verabredeten Maßnahmen von mindestens drei Monaten.
2. Die jeweiligen Partner werden nach Möglichkeit, vor allem aber bei Langzeitprogrammen von drei Monaten und längerer Dauer, an der Auswahl von Bewerbern beteiligt.
3. Die Vorlage der Bewerbungsunterlagen erfolgt nach dem bei dem aufnehmenden Partner üblichen Verfahren. Die Unterlagen sollen ihm spätestens zehn Wochen vor Beginn der Maßnahme vorliegen. Bewerber äußern in ihren Bewerbungsunterlagen ihre Aus- und Weiterbildungswünsche, die soweit wie möglich bei der Durchführung der Programme berücksichtigt werden. Der aufnehmende Partner bestätigt dem entsendenden Partner die Annahme des Bewerbers spätestens vier Wochen vor Beginn der Maßnahme.
4. Der jeweils aufnehmende Partner sorgt dafür, daß spätestens zwei Wochen vor Beginn einer Maßnahme das Programm dem entsendenden Partner vorliegt. Innerhalb

einer Woche nach Eingang dieses Programms wird es durch den entsendenden Partner bestätigt. Spätestens eine Woche vor Beginn der Maßnahme teilt der entsendende Partner dem aufnehmenden Partner die Ankunftszeit der Teilnehmer mit.

5. Die Partner übernehmen folgende Kosten:

- a) Unbeschadet der Regelung in Artikel 5 Absatz 1 trägt der entsendende Partner die Kosten der Hinreise seiner Teilnehmer bis zum ersten Ort der Aus- und Weiterbildung beziehungsweise der Rückreise vom letzten Ort der Aus- und Weiterbildung im anderen Lande.
- b) Der aufnehmende Partner übernimmt die programmbedingten Reisekosten für Reisen der Teilnehmer innerhalb des jeweiligen Landes vom Ankunftsort bis zum Abreiseort.
- c) Der aufnehmende Partner übernimmt bei Kurzzeitmaßnahmen bis zu vier Wochen für Gruppen die Kosten für Unterbringung und Verpflegung.
- d) Die Zahlung eines Taschengeldes für Teilnehmer an Maßnahmen bis zu vier Wochen wird jeweils gesondert geregelt.

6. Der aufnehmende Partner schließt auf seine Kosten für die Teilnehmer eine Kranken-, Haftpflicht- und Unfallversicherung ab. Es gelten die jeweils üblichen Versicherungsbedingungen.

7. Bei Langzeitmaßnahmen auf der Seite der Bundesrepublik Deutschland von mehr als vier Wochen zahlt der aufnehmende Partner ein Stipendium, das sich ungeachtet der akademischen Qualifikation und beruflichen Stellung der Teilnehmer je Stipendiat auf DM 1.800,-- (in Worten: eintausendachthundert Deutsche Mark) monatlich beläuft. Aus diesem Stipendium müssen alle Lebenshaltungskosten gedeckt werden. Falls der aufnehmende Partner Unterkunft und Verpflegung stellt, vermindert sich das Stipendium, beträgt aber mindestens DM 1.000,-- (in Worten: eintausend Deutsche Mark).

8. Die Teilnehmer der Programme werden von Aus- und Weiterbildungskosten freigestellt.

9. Der aufnehmende Partner übernimmt die Kosten für einen ein- bis zweimonatigen Einführungs- und Sprachkurs, der einem drei- und mehrmonatigen Programm vorausgehen kann. Während des Aufenthalts an einem Sprachinstitut gewährt der aufnehmende Partner den Teilnehmern kostenlose Unterkunft und Frühstück und zahlt ihnen monatlich einen Betrag von DM 950,-- (in Worten: neunhundertfünfzig Deutsche Mark) einschließlich eines Verpflegungszuschlags.

10. Experten die seitens der Bundesrepublik Deutschland zu Vorlesungen oder Veranstaltungen von Seminaren in die Republik Ungarn entsandt werden, gewährt der aufnehmende Partner kostenlose Unterkunft und medizinische Betreuung, und zahlt ein gesondert in Forint zu vereinbartes Honorar.

11. Die Partner sind bei der Erlangung etwa erforderlicher Aufenthalts- und Arbeitserlaubnis gegenseitig behilflich.

[HUNGARIAN TEXT — TEXTE HONGROIS]

EGYEZMÉNY A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA ÉS A NÉMETORSZÁGI SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA KÖZÖTT GAZDASÁGI SZAKEMBEREK ÉS VEZETŐK KÉPZÉSE ÉS TOVÁBBKÉPZÉSE TERÜLETÉN AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS ELMÉLYITÉSÉRE

A Magyar Köztársaság kormánya és a Németországi Köztársaság kormánya -

a Magyar Népköztársaság kormánya és a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya között 1974. november 11-én létrejött gazdasági, ipari és műszaki együttműködési egyezmény, és az 1984. augusztus 13-án kelt meghosszabbítása alapján,

a Magyar Népköztársaságban működő vállalatok magyar dolgozóinak vállalatok közötti szerződések alapján a Németországi Szövetségi Köztársaságban való munkavállalásról 1989. január 3-án létrejött megállapodás alapján,

a Magyar Köztársaság kormánya és a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya között a munkaügyi igazgatás és a munkakapcsolatok területén 1989. december 18-án létrejött megállapodás tekintetbe vételevel,

a Magyar Népköztársaság kormánya és a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya között a kulturális együttműködésről 1977. július 6-án létrejött egyezmény alapján,

tekintetbe véve ennek az egyezménynek az 1990-1992. évekre szóló kivitelezési programját,

hivatkozással Horn Gyula, a Magyar Köztársaság külügyminisztere és Hans-Dietrich Genscher, a Németországi Szövetségi Köztársaság külügyminisztere között 1989. november 23-án és -24-én, és Németh Miklós miniszterelnök és Dr. Helmut Kohl szövetségi kancellár között 1989. december 16-tól 18-ig Budapesten folytatott beszélgetésekre,

az ezen a területen kormányhivatalok - beleértve a tartományokat, szervezeteket és vállalatokat - köztőtt folyó együttműködést magasra értékelve,

tekintve, hogy a gazdasági szakemberek és vezetők képzését és továbbképzését érintő együttműködés nagy jelentőséggel bír a gazdasági és más jellegű kapcsolatok további elmélyítése szempontjából,

hivatkozással a tudományos együttműködésnek gazdasági, jogi és műszaki területén való kibővítésének programjára -

a következőkben állapodnak meg:

1. cikkely

/1/ Mindkét fél támogatja és elősegíti az együttműködést gazdasági szakemberek és vezetők képzésében és továbbképzésében a megfelelő vállalatok, szervezetek és oktatási intézmények között.

/2/ Az egyezmény hatályossági időtartama alatt minden fél a fő hangsulyt a Magyar Köztársaság szakembereinek és vezetőinek a képzésére és továbbképzésére helyezi. Az együttműködést a másik fél gazdasági szakembereinek és vezetőinek

képzésére és továbbképzésére is folyamatosan ki kell terjeszteni.

2. cikkely

/1/ Mindkét fél támogatja a következő intézkedések végrehajtását:

1. Gazdasági vezetők - beleértve a gazdasági igazgatás területét is - képzése és továbbképzése,
2. Gazdasági szakemberek - beleértve a gazdasági igazgatás területét is - képzése és továbbképzése,
3. A szakmai képzés és a szakmai képzés kutatásának területén való együttműködés,
4. Szakemberek és vezetők képzésében a gazdasági szervezetek együttműködésének fejlesztése.

/2/ Ezen intézkedések kivitelezése külön meghatározandó programok szerint történik. A programok hatályossági időtartamuk alatt közös megegyezéssel változtathatók vagy kiegészíthetők. Az 1990-es évre szóló program az 1. számu mellékletben található.

/3/ A programokban nem szereplő, de jelen egyezmény célkitűzéseinek megfelelő további intézkedések szorgalmazása nem kizárt.

/4/ A programokban résztvevők számára munkavállalási engedélyre nincs szükség.

3. cikkely

/1/ Mindkét fél egyetért abban, hogy az eredményes együttműködés szempontjából a másik fél nyelvének ismerete azon sze-

mélyek esetében, akik ennek az egyezménynek a keretében képzésben és továbbképzésben részesülnek, különösen fontos. Mindkét fél arra törekszik, hogy erre a kérdésre különösen nagy hangsulyt fektessen.

/2/ A Magyar Köztársaságban képzésben és továbbképzésben résztvevők közül azok élveznek előnyt a másik fél intézményeiben és gyáraiban való szakképesítésnél és gyakorlatnál, akik német nyelvismerettel birnak.

/3/ A Németországi Szövetségi Köztársaság támogatja a Magyar Köztársaságot abban, hogy szakemberei és gazdasági vezetői alaposabban elsajátíthassák a német nyelvet, egyrészt saját oktatási intézményeikben, másrészt azáltal is, hogy a Magyar Köztársaság oktatási intézményeibe német lektorokat küld.

4. cikkely

A két fél ezen egyezmény végrehajtásában együttműködik a gazdasági, ipari és műszaki kormányközi vegyesbizottság keretében, gazdasági szakemberek és vezetők képzési és továbbképzési szakcsoportjában, a gazdasági, ipari és műszaki együttműködés fejlesztéséért. Ebben a szakcsoportban képviseltetik magukat az együttműködésben érdekelt és közreműködő állami és nem állami szervek.

5. cikkely

/1/ Mindkét fél egyetért abban, hogy a szakemberek és vezetők képzését és továbbképzését célzó intézkedések költségeit ezen egyezmény keretén belül az alábbiak szerint biztosítják:

1. minden DM-ben jelentkező költséget a Németországi Szövetségi Köztársaság fedez;

2. minden forintban felmerülő költséget a Magyar Köztársaság fedez.

/2/ A végrehajtási és finanszírozási rendelkezések részletezése jelen egyezmény 2. számú mellékletében található.

6. cikkely

/1/ Amennyiben szükségesnek mutatkozik, a két fél konzultál jelen egyezmény végrehajtásáról valamint kiegészítésének és továbbfejlesztésének lehetőségeiről.

/2/ Legkésőbb három hónappal jelen egyezmény lejárta előtt a felek tárgyalásokat kezdenek a további együttműködésről.

7. cikkely

Az 1971. szeptember 3-i Négyoldalu Egyezménynek megfelelően, a meghatározott eljárás szerint, jelen egyezmény kiterjed Berlin (Nyugat)-re is.

8. cikkely

/1/ Jelen egyezmény azon a napon lép életbe, amelyen a felek egymás tudomására hozzák, hogy a hatálybalépéshoz szükséges előfeltételeket országaikon belül megteremtették.

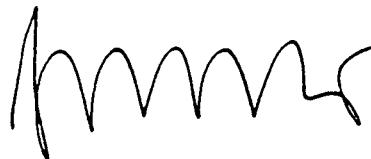
/2/ Jelen egyezmény 1994. december 31-ig hatályos.

Kelt Budapesten, 1990. március 24-én két eredeti példányban, mind magyar mind német nyelven, minden két szöveg egyaránt kötelező érvényü.

A Magyar Köztársaság kormánya
nevében:

A Németországi Szövetségi
Köztársaság kormánya nevében:

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

és a Németország Szövetségi Köztársaság kormánya
küzött gazdasági szakemberek és vezetők képzése
és továbbképzés területén létrejött
együttműködési egyezmény programja

Sorszám	Program	Időtartam	Részvevők száma	Végrehaltó fél	Felék mindenkit részről	Lépj pont
I. Gazdasági vezetők képzése és továbbképzése						
1. Négy management- és marketing szeminárium, kiküldött német szakértőkkal, magyar tolmácsokkal	2 hét	szemináriumonként 20 fő, max. 6 szakértővel	Magyar Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Budapesti Körzeti-sásági Egyetem Vezetőképző Intézete (VKI)	1990
2. Hat program modern management technikák magyar üzemekben való elosztására, kiküldött német szakértők segítségével, esetleg magyar tolmácsokkal	körülbelül 6 hét	szakértő	Magyar Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Vezetőképző Intézet (VKI)	1990
3. Hárrom management- és marketing szeminárium, magyar tolmáccsal	2-4 hét	szemináriumonként 10	Németországi Szövetségi Köztársaság, Magyar Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Vezetőképző Intézet (VKI)	1990
4. Szemináriumok és gyakorlatok beérkezési és szaknyilvánfolyamot is, küönböző területek vezetői utánpólásának képzésére	14 hónapig	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Vezetőképző Intézet (VKI) Magyar Szakképzési Társaság (MSTT)	1990/1991

Sorszám	Program	Időtartam	Részvevők száma	Végrehajtó fél	Felclek mindenről részről	Időpont
5. Egénél tanulmányutak különböző szakterületeken	3 hónapig	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Vezetőiügyű Intézet (VKI)	1990
6. Szeminárium magyar docensök számára kiküldött német szakértekkel	2 hétközépen	4 szakértekkel	Magyar Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Magyar Szakképzési Társaság (MSZT)	1990
7. Szeminárium magyar docensek számára	2 hétközépen	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Vezetőiügyű Intézet (VKI)	1990
8. Munkaszervezési és termelékenységi szeminárium felisztással vezetőknek	2-3 nap	25-30	Magyar Köztársaság	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	1990
9. Munkahelyi REFA-alapképzés, a termelékenység fejlesztése és a munka humanizálása magyar üzemekben, gyakorlati módszerek áltételeire, középpontú vezetőknek	6 szor 1 hétközépen	25-30	Magyar Köztársaság	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.	1990
10. Magyar REFA-tanárok képzése (REFA-alapképzést végzetteknek)	egyenként 5 nap	20	Magyar Köztársaság	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft	Szervezeti és Vezetési Társaság (SZVT), Budapesti Körzettel Wirtschaft	1990
11. Szemináriumok top-managertknek						

Sorszám	Program	Időtartam	Részvétvők száma	Végrehajtó fél	Felék minden részről	Iulópont
12. Szemináriumok managereknek	egyenként 5 nap	egyenként 20	Magyar Köztársaság	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft	Külvárosi Továbbképző Központ (KOTK).	1990
13. Magyar vezetők Európa-stratégiai szemináriuma	4 nap	20-25	Magyar Köztársaság	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft	Budapesti Kürgazdaság-tudományi Egyetem	1990
14. Szeminárium top-managereknek	4 hétközött	20	Magyar Köztársaság	Diebold Deutschland GmbH	Miskolci Műszaki Egyetem,	1990
15. Szeminárium középszintű managereknek	4 hétközött	20	Magyar Köztársaság	Diebold Deutschland GmbH	Budapesti Műszaki Egyetem (BME), Budapesti Kürgazdaság-tudományi Egyetem	1990
16. Docensek kiküldése utánképzésre	1 hétközött	2-4	Magyar Köztársaság	Diebold Deutschland GmbH	Miskolci Műszaki Egyetem,	1990
17. Magyar vezetők és fiatal vállalkozók kiképzési programja	1 hétközött	20	Németországi Szövetségi Köztársaság	Kolping Bildungswerk	Budapesti Műszaki Egyetem (BME), Budapesti Kürgazdaság-tudományi Egyetem	1990
18. Két alapszeméniárum vezetők és vezetői utánpolás, valamint fiatal vállalkozók részére	egyenként 5 nap	egyenként 2 sport 15 fővel (összesen 60 résztvevő)	Németországi Szövetségi Köztársaság	Kolping Bildungswerk	Kolping családi, Pécsi Egyetem	1990

Sorszám	Program	Időtartam	Részvevők száma	Végrehajtó fél	Feltek mindenktől részről	Időpont
19.	Út esti és egy hétvégigi rendezvény fiatal magyar vállalkozóknak	1 hét	2 csoport egymént 10 résztvevővel	Magyar Köztársaság	Kolping Bildungswerk	Kolping családi, Pécsi Egyetem
20.	Előkészítő szeminárium német multiplikátoroknak	4 nap	10	Magyar Köztársaság	Kolping Bildungswerk	Kolping családi, Pécsi Egyetem
21.	Managementképzés	5 hónap	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Ost-Ausschuss der Deutschen Wirtschaft	Nagyar Gazdasági Kamara (MGK)
22.	Információsprogram a Magyar Köztársaság Számvivőszékének képzési és továbbképzési felelősének	10 nap	1	Németországi Szövetségi Köztársaság	Friedrich Naumann-Stiftung	Magyar Számvivőszék
23.	Szeminarium a Magyar Számvivőszék dolgozónak képzési és továbbképzési rendszerének jövőbeni szerkezetéről	2 hét	15	Magyar Köztársaság	Friedrich Naumann-Stiftung	Hagyari Számvivőszék, Budapesti Küzzgazdaság-Tudományi Egyetem Vezetőképző Intézete (VKI)
24.	Információsprogramok kötép- és kiüzenet menedzsereinek			Németországi Szövetségi Köztársaság	Konrad Adenauer Stiftung	Vállalkozók Országos Szövetsége (VOSZ)
25.	Üzemgazdasági továbbképzési program középszintű gazdasági vezetők és vállalkozók részére	2 hónap	25	Németországi Szövetségi Köztársaság	Handwerkskammer für München und Oberbayern	Kisiparosok Országos Szervezete
26.	Pályakezdőtanfolyam üzemgazdasági ismertetéssel rendelkező részvevőknek	10 nap	20	Németországi Szövetségi Köztársaság	Handwerkskammer für München und Oberbayern	Kisiparosok Országos Szervezete (KIOSZ)
27.	Szeminarium piacgazdasági vállalkatvezetésről magyar kis- és középüzemek vezetőinek	4-től 6 és fél héttel	15-18	Németországi Szövetségi Haderkuskörök	Westdeutscher Handelskammertag	Kisiparosok Országos Szervezete (KIOSZ)

Sorszám	Program	Időtartam	Résznevők száma	Végrehajtó fél	Felék mindenkit részről	Időpont
28.	Szeminarium a kisiparosok szervezetnek szolgáltatási és érdekvédelmi alapjairól kisiparosoknak és a kisiparosok szervezetének dolgozóinak és vezetőinek	4 hétközött	15-ig	Németországi Szövetségi Köztársaság	Westdeutscher Handwerks-Kammertag	Kisiparosok Országos Szervezete (KIOSZ) 1990.
29.	Gyakorlat közepe nagyságú üzemek vezetőinek	3 hónapig	10-15	Németországi Szövetségi Köztársaság	Wirtschaftsjunioren Deutschland e.V.	Művelődési Miniszterium 1990
30.	Két szeminárium fiatal vállalkozóknak és pályakezdőknek	2 hétközött	egyenlően 15	Németországi Szövetségi Köztársaság	Wirtschaftsjunioren Deutschland e.V.	Művelődési Miniszterium, Magyar Gazdasági Kamara (MCK) 1990
31.	Szakemberek küldése szeminariumok vezetésére	alkalmanként egynapos	13	Magyar Köztársaság	Carl Duisenberg Társaság	Budapesti Környezet- és tudományi Egyetem 1990
32.	Tanácsfő önkormányzat mint állami feladtmegosztás és decentralizálás szeminárium	3 hétközött	20 főig	Németországi Szövetségi Köztársaság	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für Öffentliche Verwaltung	Berügyműszakiak törökországi 1990
33.	Pénzügyi és gazdaságossági ellenőrzés néhány aspektusának szeminárium	3 hétközött	20 főig	Németországi Szövetségi Köztársaság	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für Öffentliche Verwaltung	Pénzügyminiszterium 1990
34.	Élelmiszeripari vezetők továbbképzése	2 hónap	15 főig	Németországi Szövetségi Köztársaság		Mezőgazdaság és Élelmezésügyi Miniszterium 1990

Sorszám	Program	Iddőtartam	Résznevűk száma	Végrehajtó fél	Feliek minden részről	1d6 pont
II. Gazdasági szakemberek képzése és továbbképzése						
1. Két szeminárium tolmácsoknak a Németországi Szövetségi Köztársaság által kiküldött szakértők által tartott tanfolyamokon való tolmásolásra	4 hétközépénként	Magyar Köztársaság 20 összesen 4 szakértővel	Carl Duisberg Társaság	Nemzetközi Kultúrintézet (NNKI). Vezetőképző Intézet (VKI)	1990	
2. Két szeminárium magyar fordítóknak, tolmácsoknak	4 hétközépénként	Németországi Szövetségi Köztársaság 20	Carl Duisberg Társaság	Nemzetközi Kultúrintézet (NNKI). Vezetőképző Intézet (VKI)	1990	
3. Magyar szakközépiskolások részképzése lehetőségenként felmirésze		Németországi Szövetségi Köztársaság, Magyar Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Deutsches Handwerk	Magyar Szakközépsi Társaság (MSZT). Országos Pedagógiai Intézet (OP)	1990	
4. Két különböző szakterületről magyar oktatók továbbképzése	2 hétközépénként	10 főig 2 tolmács szakkörön	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Carl Duisberg Társaság	Hüvelödési Miniszterium	1990
5. Magyar oktatók gyakorlati és elnevezeti továbbképzése üzemekben	3-6 hónap	2 főig	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Carl Duisberg Társaság	Hüvelödési Miniszterium	1990
6. Német vezető oktatók és német szakértők kiküldése	2 hétközépénként	10 főig	Magyar Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Carl Duisberg Társaság	Országos Pedagógiai Intézet (OP)	1990

Sorszám	Program	Időtartam	Résznevők száma	Végrehajtó fél	Felek minden részről	Iránpont
7.	Magyar gyakornokok továbbképzése mezőgazdasági üzemekben	5 hónap	20	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten	1990
8.	Magyar gyakornokok és szakértők továbbképzése élelmiszertermelés és feldolgozó üzemekekben	4 hónap	20	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten	1990
9.	Két magyar delegáció meghívása agrárterületről – termelés, fel- dolgozás, értékesítés –	2 héttig	4 delegáció 10-10 résztvevővel	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten	1990
10.	Magyar szakértők tanulmány- útja különböző szakterületekről (fémipar)	10 nap	30 fő + 2 tolmács	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Handwerkskammer für Niedersachsen	1990
11.	Magyar szakérők tanulmány- útja különböző szakterületekről (elektrotechnika)	10 nap	30 fő + 2 tolmács	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Handwerkskammer für Niedersachsen	1990
12.	Magyar oktatók mesterképzése	3 hónap	10 fő	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Handwerkskammer für Niedersachsen	1990
13.	"Hegesztő" tanfolyam	2 hónap	12	Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Handwerkskammer zu Köln, Bildungszentrum Butzweilerhof	1990

Sorszám	Program	Időtartam	Résznevők száma	Végrehaljtó fel	Feltek mindenktől részről	Iránpont
14. Szakképzési multiplikátorok továbbképzése (gépjármű-hegyszerek)	3 hónap	20 főig	Németországi Szövetségi Köztársaság	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für gesetzliche Berufsbildung	Hagyár Szakképzési Társaság (HSZT), Kispárosok Országos Szervezete (KIOSZ)	1990
15. Egy héces tanfolyam szakközoktatónak az új technológiákról	1 héttel	20	Németországi Szövetségi Köztársaság	Russisches Institut für Lehrerfortbildung	Országos Pedagógiai Intézet (OPI)	1990
16. Idegennyelvokatús területen az együttműködés kiépítése és elmelítése német, angol és francia nyelvből	1-1 héttel	20-20 fő	Magyar Köztársaság	Deutscher Volkshochschuli-Verband	Tudományos, Iparművészeti és Jelentősítő Társulat (TIIT)	1990
17. A szakképzés magyar szakközösségek információs tanulmányútja	10 nap	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Deutscher Industrie- und Handelsntag	Mátyár Gazdasági Kamara (MGK)	1990
III. Együttműködés a szakképzés és a szakképzés kutatásának területén						
1. Tudósok és főiskolai docensek cseréje, aikik a szakképzés kutatás területén tevékenykednek, tanulmányukjuk és rövid ideig tartó docenturák külcsőhöz meghívás alapján	1-3 hónap	2 fő mindenkit fél részéről	Németországi Szövetségi Köztársaság, Hagyár Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Carl Duisberg Társaság	Művelődési Miniszterium, Magyar Szakképzési Társaság (HSZT)	1990
2. Német tantervezek, oktatói és oktatási anyagok, valamint oktatói-soft-közre rendelkezésre bocsátása, esetleg megfelelő adaptáció lehetőségének vizsgálata			Németországi Szövetségi Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft, Bundesinstitut für Berufsbildung	Művelődési Miniszterium, Országos Pedagógiai Intézet (OPI)	1990

Sorszám	Program	Időtartam	Részvevők száma	Vérehajtó fél	Felük mindenkit részről	Lelőpont	
3.	Szakmai képzés kiválasztott témához két szeminárium, beleértve a szakmai képzés kutatását is. A szemináriumok témáitól külön egyeznek meg.	1-1 hétközött	15-18	Németországi Szövetségi Köztársaság, Magyar Köztársaság	Bundesministerium für Bildung und Wissenschaft	Országos Pedagógiai Intézet (OP)	1990
4.	A szakmai képzés területén való együttműködés kiépitése, különös tekintettel a Szövetségi Szakmai képző Intézetre és az Országos Pedagógiai Intézetre			Németországi Szövetségi Köztársaság, Magyar Köztársaság	Bundesinstitut für Berufsbildung	Országos Pedagógiai Intézet (OP)	1991
5.	Egy szakképzési tanácsadó küldéje a "Delegierten der Deutschen Wirtschaft"-hoz a szakképzési programok koordinálására (koordinátor)			Magyar Köztársaság	Deutscher Industrie- und Handelstag	Országos Pedagógiai Intézet (OP)	1990
IV. Az Ipari- és Kereskedelmi Kamara k együttműködésének fejlesztése							
1.	Magyar kamara tagok információs tanulmányúja, mesterterek, gazdák és szakterekkel többek között részt vevők által előkészített előadásokon, a kamara szerepével ebben a folyamatban	10 nap	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Deutscher Industrie- und Handelstag	Vállalkozók Országos Szövetsége (VOSZ)	1990
2.	A magyar kamara dolgozóinak tanulmányítja vállalkatok különgazdasági tanácsadásáról az Ipari- és a Kereskedelmi Kamarában	10 nap	10	Németországi Szövetségi Köztársaság	Deutscher Industrie- und Handelstag	Ipari Miniszterium	1990

2. SZÁMÚ MELLÉKLET

A Magyar Köztársaság kormánya és a Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya között a gazdasági szakemberek és vezetők képzése és továbbképzése területén az együttműködés elmélyítéséről létrejött 1990.

„...szabályozásban mindenkorai partnerükkel egyeznek meg.”

Azok a szervezetek, melyek gazdasági szakemberek és vezetők képzése és továbbképzése keretén belül programokat hajtanak végre, minden szükséges szabályozásban mindenkorai partnerükkel egyeznek meg.

A felek a következő alapelvek szerint járnak el:

1. A felek az egyes intézkedések tartalmát, időtartamát, időpontját és helyét lehetőség szerint a naptári év kezdetén határozzák meg.

Az előirányzott programokhoz szükséges felkészülési idő legalább három hónapban határozandó meg.

2. A mindenkorai partnerek lehetőség szerint, hosszú távú, három hónapnál tovább tartó programknál azonban feltétlenül részt vesznek a pályázók kiválasztásában.

3. A pályázatok benyújtása a fogadó felnél szokásos eljárás szerint történik. A pályázati kérelmeket legkésőbb tíz héttel a kezdés előtt a programot végrehajtó félnek kell benyújtani. A pályázók pályázati kérelmükbén megjelölik ki- és továbbképzési elképzeléseiket, melyeket a programok végrehajtásánál, amennyire lehetséges, figyelembe vesznek. A fogadó fél a pályázó felvételét legkésőbb négy héttel a program kezdete előtt igazolja a kiküldő felnél.

4. A mindenkorai fogadó fél legkésőbb két héttel a kezdet előtt rendelkezésre bocsátja programját. A programot, beérkezését követően egy héten belül a kiküldő fél visszaigazolja. Legkésőbb egy héttel a program kezdete előtt közli a kiküldő fél a fogadó féllel a résztvevők érkezési időpontját.

5. A felek a következő költségeket vállalják:

- a./ A kiküldő fél viseli pályázóinak utazási költségét a ki- és továbbképzés első helyéig, illetve a másik országban lévő ki- és továbbképzés utolsó helyszínéről. Ez nem érinti az 5. cikkely 1. bekezdésében foglaltakat.
- b./ A fogadó fél vállalja a programhoz kapcsolódó utazási költségeket a résztvevők országban belüli útjain és az érkezési helytől a visszautazási helyig.
- c./ A fogadó fél vállalja a rövidebb időtartamú programoknál – négy héti – csoportok esetében a szállás és az ellátás költségeit.
- d./ A négy hétnél rövidebb kurzusokon résztvevők zsebpénzéről a felek esetenként külön intézkednek.

6. A fogadó fél vállalja a beteg-, a kötelező és a balesetbiztosítás költségeit, a mindenkor szokásos biztosítási feltételek mellett.

7. A Németországi Szövetségi Köztársaságban négy hétnél tovább tartó programok esetében a fogadó fél ösztöndíjat fizet, melynek összege havonta, tekintet nélkül a résztvevő tudományos fokozatára vagy szakmai beosztására, 1.800 (azaz egyezernyolcszáz) DM. Ebből az ösztöndíjból fedezendő minden létfenntartási szükséglet. Amennyiben a programot végrehajtó fél biztosítja a szállást és az ellátást, akkor az ösztöndíj összege csökken, de legalább 1.000 DM (azaz egyszer DM)-t tesz ki.

8. A programokon résztvevők képzési költségeket nem fizetnek.

9. A fogadó fél vállalja egy, egy vagy két hónapos előkészítő és nyelvtanfolyam költségeit, mely egy három vagy ennél több hónapos programot előzhet meg. A nyelvoktató intézetben eltöltött idő alatt a fogadó fél biztosítja a résztvevők ingyenes szállását és reggelijét és rendelkezésükre bocsát havonta 950 DM (azaz kilencszázötven DM)-t, beleértve az ellátási pótlékot is.

10. A Németországi Szövetségi Köztársaság által előadások vagy szemináriumok tartására a Magyar Köztársaságba kiküldött előadók és szakemberek számára a fogadó fél ingyenes szállást és megbetegedés vagy baleset esetén orvosi ellátást biztosít és havonta külön megállapodás alapján forint honoráriumot fizet.

11. A felek kölcsönösen segítik a résztvevőket az esetlegesen szükséges tartózkodási és munkavállalási engedélyek beszerzésében.

[TRANSLATION — TRADUCTION]

AGREEMENT¹ BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF HUNGARY CONCERNING INTENSIFIED CO-OPERATION IN THE TRAINING AND ADVANCED TRAINING OF SPECIALIZED AND MANAGEMENT PERSONNEL IN THE ECONOMIC SPHERE

The Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Hungary

On the basis of the Agreement of 11 November 1974 between the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Hungarian People's Republic on economic, industrial and technical cooperation² and the Agreement of 13 August 1984 extending that Agreement,

On the basis of the Agreement of 3 January 1989 concerning the detachment of Hungarian workers from enterprises situated in the Hungarian People's Republic for employment under work contracts,³

Taking into account the Agreement of 18 December 1989 between the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Republic of Hungary on cooperation in the fields of labour administration and labour relations,⁴

On the basis of the Agreement of 6 July 1977 between the Government of the Federal Republic of Germany and the Government of the Hungarian People's Republic concerning cultural cooperation,⁵

Making reference to the implementation programme for this Agreement for the years 1990 to 1992,

Making reference to the discussions between the Federal Minister for Foreign Affairs of the Federal Republic of Germany, Hans-Dieter Genscher, and the Foreign Minister of the Republic of Hungary, Gyula Horn, on 23 and 24 November 1989 and between Federal Chancellor Helmut Kohl and Prime Minister Miklós Németh in the period 16 to 18 December 1989,

Appreciating the cooperation already existing in this area between government departments, including those of the *Länder* of the Federal Republic of Germany, organizations and enterprises,

In the light of the great importance of cooperation in the training and advanced training of specialized and management personnel in the economic sphere for the enhancement of economic and other relations,

Making reference to the programme for expanding the scientific cooperation in the areas of economy, law and technology,

---

¹ Came into force on 17 December 1991, the date on which the Contracting Parties notified each other of the completion of their respective national requirements, in accordance with article 8 (1).

² United Nations, *Treaty Series*, vol. 983, p. 389.

³ *Ibid.*, vol. 1555, No. I-27017.

⁴ *Ibid.*, vol. 1706, No. I-29501.

⁵ *Ibid.*, vol. 1164, p. 161.

Have agreed as follows:

Article 1

1. The two sides shall support and facilitate cooperation between appropriate enterprises, organizations and educational establishments in the training and further training of specialized and management personnel in the economic sphere.

2. During the period of validity of this Agreement, the two sides shall focus their principal attention on the training and advanced training of specialized and management personnel from the Republic of Hungary. The cooperation shall also be extended gradually in respect of activities for the training and advanced training of specialized and management personnel in the economic sphere from the other side.

Article 2

1) Both sides shall promote the implementation of activities relating to:

(1) The training and advanced training of management personnel in the economic sphere, including business administration;

(2) The training and advanced training of specialized personnel in the economic sphere, including business administration;

(3) Cooperation in vocational education and in research on vocational education;

(4) The development of cooperation between economic organizations in the training and advanced training of specialized and management personnel.

2) The activities listed above shall be implemented by means of programmes to be laid down for the various specific cases. Each of the programmes may be modified or expanded by mutual agreement during its period of validity. The programme for 1990 is appended to this Agreement as Annex 1.

3) The promotion of other measures, which are not contained in the programme but are nevertheless in the spirit of this Agreement, is not excluded.

4) A work permit is not required for those participating in the programmes.

Article 3

1. The two sides agree that for successful cooperation it is important that the persons undergoing training and advanced training within the framework of this Agreement should know the language of the partner. The two sides intend to devote particular attention to this question.

2. Those participants from the Republic of Hungary taking part in training and further training activities intended to deepen their qualifications and provide practical training on facilities and operations of the other side should preferably have a knowledge of the German language.

3. The Government of the Federal Republic of Germany will support the Republic of Hungary in efforts undertaken to ensure that the latter's specialized and management personnel in the economic sphere learn the German language more thoroughly, both at its own educational establishments and through the assignment of teachers of the German language to educational establishments in the Republic of Hungary.

Article 4

In implementing this Agreement the two sides shall work together in a specialized group for questions on the training and further training of specialized and management personnel in the economic sphere, under the Joint Government Commission for Economic, Industrial and Technical Cooperation. This specialized group shall include both government and non-government bodies interested in and involved in this cooperation.

Article 5

1. The two sides agree that activities for training and advanced training of specialized and management personnel undertaken in accordance with this Agreement shall be funded as follows:

(a) All expenses incurred in Deutsche mark shall be borne by the Government of the Federal Republic of Germany;

(b) All expenses incurred in forint shall be borne by the Government of the Republic of Hungary.

2. The detailed conditions for implementation and funding are attached to this Agreement as Annex 2.

Article 6

1. Both sides shall, when necessary, hold consultations concerning the implementation of this Agreement and also concerning the possibility or supplementing or further developing it.

2. Three months at the latest before the expiry of the period of validity of this Agreement the two sides shall hold discussions concerning further cooperation.

Article 7

Pursuant to the Quadripartite Agreement of 3 September 1971,¹ this Agreement shall be extended to Berlin (West) in accordance with the established procedures.

Article 8

1. This Agreement shall enter into force on the date on which the two sides notify each other that the domestic requirements for its entry into force have been met.

2. This Agreement shall be valid until 31 December 1994.

DONE at Budapest on 24 March 1990, in two originals, in the German and Hungarian languages, both texts being equally authentic.

For the Government
of the Federal Republic of Germany:

HANS-DIETER GENSCHER

For the Government
of the Republic of Hungary:

GYULA HORN

¹ United Nations, *Treaty Series*, vol. 880, p. 115.

ANNEX 1

PROGRAMME FOR THE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF HUNGARY CONCERNING INTENSIFIED COOPERATION IN THE TRAINING AND ADVANCED TRAINING OF SPECIALIZED AND MANAGEMENT PERSONNEL IN THE ECONOMIC SPHERE

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Timing
I. Training and advanced training of management personnel in the economic sphere						
1	Four management and marketing seminars with detached German experts, with Hungarian interpreters	2 weeks	10 each, with up to 6 experts in total	Republic of Hungary	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI) 1990
2	Six activities to provide assistance in the implementation of modern management techniques in Hungarian enterprises, by detached German experts, if necessary with Hungarian interpreters	about 6 weeks	6 experts	Republic of Hungary	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI) 1990
3	Three management and marketing seminars, including a Hungarian interpreter	2 to 4 weeks	10 each	Republic of Hungary, Federal Republic of Germany	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI) 1990
4	Seminars and practical work, including introductory and specialized language courses, for Hungarian trainee managers in various specialized areas	up to 14 months	10	Federal Republic of Germany	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI), Hungarian Society for Advanced Specialized Training (MSZT) 1990
5	Individual specialization visits in various areas	up to 3 months	10	Federal Republic of Germany	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI), Hungarian Society for Advanced Specialized Training (MSZT) 1990

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Advanced Specialized Training (MSZT)	Timing
6	Seminar for Hungarian instructors with detached German experts	2 weeks	10, with up to 4 experts	Republic of Hungary	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI), Hungarian Society for Advanced Specialized Training (MSZT)	1990
7	Seminar for Hungarian instructors	2 weeks	10	Federal Republic of Germany	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	Institute for Management Training (VKI)	1990
8	One seminar on labour organization and productivity for senior managers	2 to 3 days	25 to 30	Republic of Hungary	REF A Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V. [REF A Association for Work-Study and Industrial Organization, Registered Association]	Struktura	1990
9	REF A basic training in work-study, practical methods for improving productivity and humanization of labour in Hungarian enterprises, for middle managers	6 times, 1 week each	25 to 30	Republic of Hungary	REF A Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V. [REF A Association for Work-Study and Industrial Organization, Registered Association]	Struktura	1990
10	Training of Hungarian REF A instructors (who have completed the basic REF A training)	25 to 30		Republic of Hungary	REF A Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V. [REF A Association for Work-Study and Industrial Organization, Registered Association]	Struktura	1990
11	Seminars for top managers	5 days each	20 each time	Republic of Hungary	Rationalisierungskuratorium der Deutschen	Society for Organization	1990

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides and Management	Timing
12	Seminars for managers	5 days each	20 each time	Republic of Hungary	Rationalisierungs-Kuratorium der Deutschen Wirtschaft [Rationalization Board of German Industry]	1990
13	Euro-strategic seminar for Hungarian managers	4 days	20 to 25	Republic of Hungary	Rationalisierungs-Kuratorium der Deutschen Wirtschaft [Rationalization Board of German Industry]	1990
14	One seminar for top managers	4 weeks	20	Diebold Deutschland GmbH [Diebold Germany, Ltd.]	Miskolc Technical University, Budapest Technical University, Budapest University for Economics	1990
15	One seminar for middle management	4 weeks	20	Republic of Hungary	Diebold Deutschland GmbH [Diebold Germany, Ltd.]	1990
16	Detachment of instructors for additional training	1 week each	2 to 4	Republic of Hungary	Diebold Deutschland GmbH [Diebold Germany, Ltd.]	1990

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Timing
17	One pilot activity for training Hungarian managers and young entrepreneurs	1 week	20	Federal Republic of Germany	Kolping Bildungswerk [Kolping Training Society]	1990 Technical University, Budapest University for Economics
18	2 basic seminars for managers, trainee managers and young entrepreneurs	5 days each	2 groups of 15 participants each (60 participants in total)	Federal Republic of Germany, Republic of Hungary	Kolping Bildungswerk [Kolping Training Society]	1990 Kolping Család, Pécs University
19	Five evening events and one weekend event for young entrepreneurs in Hungary	1 week	2 groups of 10 participants each	Republic of Hungary	Kolping Bildungswerk [Kolping Training Society]	1990 Kolping Csaád, Pécs University
20	Preparatory seminar for German trainers	4 days	10	Republic of Hungary	Kolping Bildungswerk [Kolping Training Society]	1990 Kolping Csaád, Pécs University
21	Management training	5 months	10	Federal Republic of Germany	Ost-Ausschuß der Deutschen Wirtschaft (German Economic Committee for the East)	1990 Hungarian Economic Chamber
22	Information programme for the person in charge of training and advanced training at the Hungarian State Audits Office, at the Federal Audits Office in Frankfurt	10 days	1	Federal Republic of Germany	Friedrich-Naumann-Stiftung [Friedrich Naumann Foundation]	1990 Hungarian State Audits Office
23	Seminar on the future structure of the training and advanced training of the personnel of the Hungarian State Audits Office			Republic of Hungary	Friedrich-Naumann-Stiftung [Friedrich Naumann Foundation]	1990 Hungarian State Audits Office, Institute for Management Training (VKI)
24	Information programme for managers of small and medium-sized enterprises	2 weeks	15	Federal Republic of Germany	Konrad-Adenauer-Stiftung [Konrad Adenauer Foundation]	1990 Employers' Association (VOSZ)

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Timing
25	Business economics training activities for entrepreneurs and managers in the small business sector	2 months	25	Federal Republic of Germany	National Organization of Small Traders (KIOSZ)	1990
26	Course on establishing new businesses, for participants with a knowledge of business economics	10 days	20	Federal Republic of Germany	National Organization of Small Traders (KIOSZ)	1990
27	Seminar on market-economics-based operation of a business, for managers from Hungarian small and medium-sized enterprises	4 to 6 ½ weeks	up to 15	Federal Republic of Germany	Westdeutscher Handwerkskammertag [West German Association of Craft Chambers]	1990
28	Seminar on basic principles of the service and customer care function of the skilled trades organization in companies, for managers and personnel of the Hungarian skilled trades organization	4 weeks	up to 15	Federal Republic of Germany	Westdeutscher Handwerkskammertag [West German Association of Craft Chambers]	1990
29	Practical work for managers from medium-sized undertakings	up to 3 months	10 to 15	Federal Republic of Germany	Wirtschaftsjunioren Deutschland e.V. [German Association of Young Managers, Registered Association]	1990
30	Two seminars for young entrepreneurs and business starters	2 weeks	up to 15	Federal Republic of Germany	Wirtschaftsjunioren Deutschland e.V. [German Association of Young Managers, Registered Association]	1990
31	Detachment of experts to seminars	up to one week each	13	Republic of Hungary	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	1990

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Ministry of the Interior	Timing
32	One seminar on communal self-administration as an element in distribution of functions and decentralization by the State	3 weeks	up to 20	Federal Republic of Germany	Deutsche Stiftung für Entwicklung (German Development Foundation), Zentralstelle für öffentliche Verwaltung [Central Office for Public Administration]		1990
33	One seminar on selected aspects of financial and economic control	3 weeks	up to 20	Federal Republic of Germany	Deutsche Stiftung für Entwicklung (German Development Foundation), Zentralstelle für öffentliche Verwaltung [Central Office for Public Administration]	Ministry of Finance	1990
34	Advanced training for managers in the foodstuffs industry	2 months	up to 15	Federal Republic of Germany		Ministry of Agriculture	1990
II. Training and advanced training of specialized personnel in the economic sphere							
1	Two seminars for interpreters for qualification for the preparatory training for future participants, with experts detached from the Federal Republic of Germany	4 weeks	20 each, with up to 4 experts in total	Republic of Hungary	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	International Cultural Institute (NKI), Institute for Management Training (VKI)	1990
2	Two seminars for Hungarian language trainers, interpreters and translators	4 weeks	20 each	Federal Republic of Germany	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	International Cultural Institute (NKI), Institute for Management Training (VKI)	1990
3	Examination of the possibilities for a partial training of students at Hungarian technical secondary schools			Republic of Hungary, Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science, Deutsches Handwerk [German Crafts]	National Educational Institute (OPI), Hungarian Society for Advanced Specialized Training (MSZT)	1990
4	Industrial advanced training for Hungarian training personnel	2 weeks	up to 10 and 2 specialized	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science,	Ministry for Culture and	1990

No.	Activity from two different sectors	Duration	Number of participants Interpreters	Implementing side	Partners of the two sides	Timing
5	Practical and theoretical industrial advanced training for Hungarian training personnel	3 to 6 months	up to 2	Federal Republic of Germany	Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	1990
6	Detachment of senior German training personnel and German subject experts	2 weeks	up to 10	Republic of Hungary	Federal Ministry for Education and Science, Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	1990
7	Advanced training of Hungarian trainees in agricultural enterprises	5 months	20	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Food, Agriculture and Forests	1990
8	Advanced training of Hungarian trainees and experts in enterprises in the foodstuffs production and processing industries	4 months	20	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Food, Agriculture and Forests	1990
9	Invitation to two Hungarian technical delegations from the agricultural sector – production, processing and marketing	up to 2 weeks	4 delegations of up to 10 participants each	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Food, Agriculture and Forests	1990
10	Information visits for Hungarian experts from various technical sectors (metals)	10 days	30 and 2 interpreters	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science, Handwerkskammer für Niederbayern [Chamber of Crafts for Lower Bavaria]	1990
11	Information visits for Hungarian	10 days	30 and 2	Federal Republic	Federal Ministry for	1990

No.	Activity	Duration	Number of participants interpreters	Implementing side of Germany	Partners of the two sides	Timing
12	experts from various technical sectors (electronics)	3 months	10	Federal Republic of Germany	Education and Science, Handwerkskammer für Niederbayern [Chamber of Crafts for Lower Bavaria]; National Organization of Small Traders (KIOSZ)	1990
13	Foreman-level further training for Hungarian trainers	2 months	12	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science, Handwerkskammer für Niederbayern [Chamber of Crafts for Lower Bavaria]; National Organization of Small Traders (KIOSZ)	1990
14	Training activity on welding	3 months	up to 20	Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science, Handwerkskammer zu Köln [Cologne Chamber of Crafts], Bildungszentrum Butzweilerhof [Butzweilerhof Training Centre]	1990
15	Advanced technical training applying multipliers of vocational training (e.g. welding on vehicles)	1 week	20	Federal Republic of Germany	Deutsche Stiftung für Entwicklung (German Development Foundation), Zentralstelle gewerbliche Berufsbildung [Central Office for Industrial Training] (MSZT); National Organization of Small Traders (KIOSZ)	1990
16	One-week course on new technologies for teachers at vocational schools	1 week each	20 each	Republic of Hungary	Hessisches Institut für Lehrerfortbildung [Advanced Teacher Training Institute of Hesse]	1990
	Broadening and deepening of cooperation in foreign-language			Deutscher Volkshochschulverband	Society for the Propagation of	1990

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Timing
	teaching by detachment of experts to give further training in German, English and French			[German Association of Adult Education Centres]	Popular Scientific Knowledge (TIT)	
17	Information visit by Hungarian experts in the industrial training of specialized personnel	10 days	10	Federal Republic of Germany	Deutscher Industrie- und Handeitag [German Association of Chambers of Industry and Commerce]	1990
III. Cooperation in vocational training and research into vocational training						
1	Exchange of scientists and senior school teachers active in research into vocational training, for study visits and short-term teaching assignments, on a reciprocal invitation basis	1 to 3 months	up to 2 from each side	Republic of Hungary, Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science, Carl Duisberg Gesellschaft e.V. [Carl Duisberg Co., Registered Association]	1990
2	Provision of German teaching curricula, teaching and learning physical items and learning software, if appropriate examination of the possibilities for a suitable adaptation			Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science, Federal Institute for Vocational Training	1990
3	Up to two seminars on selected topics in vocational training, including research into vocational training. The topics will be agreed separately.	1 week each	up to 15 from each side	Republic of Hungary, Federal Republic of Germany	Federal Ministry for Education and Science	1990
4	Expansion of the cooperation in research into vocational training, in particular between the Federal Institute for Vocational Training and the National Educational Institute (OPI)			Republic of Hungary, Federal Republic of Germany	Federal Institute for Vocational Training	National Educational Institute (OPI)
5	Detachment of a coordinator for			Republic of	Deutscher Industrie- und	National
						1990

No.	Activity	Duration	Number of participants	Implementing side	Partners of the two sides	Timing
				Handelsstag [German Association of Chambers of Industry and Commerce]	Educational Institute (OPI)	
IV. Development of cooperation between chambers of industry and commerce						
1	Information visit by Hungarian chamber members to learn about the advanced training of industrial foremen, specialized economists and specialized business-people and about the role of the chambers in this process	10 days	10	Federal Republic of Germany	Deutscher Industrie- und Handelsstag [German Association of Chambers of Industry and Commerce]	Employers' Association (VOSZ)
2	Information visit by Hungarian chamber members to learn about the foreign trade counselling provided by the chambers of industry and commerce	10 days	10	Federal Republic of Germany	Deutscher Industrie- und Handelsstag [German Association of Chambers of Industry and Commerce]	Ministry of Industry

ANNEX 2

CONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION AND FUNDING OF THE AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF HUNGARY ON INTENSIFIED COOPERATION IN THE TRAINING AND ADVANCED TRAINING OF SPECIALIZED AND MANAGEMENT PERSONNEL IN THE ECONOMIC SPHERE

Organizations carrying out programmes within the framework of the training and advanced training of specialized and management personnel in the economic sphere shall agree with their partners in each case on all the arrangements which are necessary therefor.

In so doing, they shall proceed from the following basic principles:

1. The partners shall, at the beginning of the calendar year if possible, stipulate the content, duration, time and location of the activities concerned. They shall observe a preparation time of at least three months for the agreed activities.

2. The partners concerned shall participate in the selection of applicants as far as possible, but especially in the case of long-term programmes lasting three months or more.

3. The application documents shall be submitted in accordance with the process which is customary for the receiving partner. The application documents must be received by the latter not later than ten weeks before the beginning of the activity. The applicants shall express in the application documents their desires with regard to training and advanced training, and these shall be taken into consideration as far as possible in the implementation of the programmes. The accepting partner shall confirm to the sending partner, not later than four weeks before the beginning of the activity, that the applicant has been accepted.

4. With each activity, the accepting partner shall ensure that the sending partner is in possession of its programme not later than two weeks before the beginning of the activity. Within one week after receipt of the programme, it shall be confirmed by the sending partner. Not later than one week before the beginning of the activity, the sending partner shall notify the receiving partner of the time of the participants' arrival.

5. The partners shall be responsible for the following costs:

(a) Notwithstanding the arrangements in article 5, paragraph 1, the sending partner shall bear the costs of the outward journey of its participants as far as the first location for training and further training, and of the return journey from the last location of training and further training in the other country.

(b) The receiving partner shall assume the travel costs required by the programme for the participants' travel within the country concerned, from the place of arrival to the place of departure.

(c) The receiving partner shall, in the case of short-term activities lasting up to four weeks, assume the costs incurred for lodging and board for groups.

(d) The payment of a daily allowance for participants in activities of up to four weeks will be regulated separately in each case.

6. The receiving partner shall assume the costs of health insurance, liability insurance and accident insurance for the participants. The customary relevant insurance conditions shall apply.

7. In the case of long-term activities, lasting more than four weeks, of the Federal Republic of Germany, the receiving partner shall pay a grant which shall amount, irrespective of the economic qualifications and occupational post of the participants, to DM 1,800 (in words: one thousand eight hundred Deutsche marks) per month per recipient. All subsistence costs must be covered from this grant. If the receiving partner provides accommodation and

board, the grant shall be reduced, but shall amount to at least DM 1,000 (in words: one thousand Deutsche mark).

8. The participants in the programmes shall be exempted from costs for the training and further training.

9. The receiving partner shall assume the costs of an introductory and language course lasting one to two months, which may precede a three-month or longer programme. During the participants' stay at a language Institute, the receiving partner shall provide them with lodging and breakfast free of charge and shall pay them an amount of DM 950 (in words: nine hundred and fifty Deutsche mark) per month, including an additional amount for food.

10. Experts who are sent by the Federal Republic of Germany to the Republic of Hungary to deliver lectures or conduct seminars shall be provided with accommodation and medical care by the receiving partner free of charge, and shall receive a fee in forint, to be agreed separately.

11. The partners shall assist one another with regard to the obtaining of any necessary residence and work permits.

[TRADUCTION — TRANSLATION]

ACCORD¹ ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE HONGRIE RELATIF À UNE COOPÉRATION APPROFONDIE EN MATIÈRE DE FORMATION ET DE PERFECTIONNEMENT DE SPÉCIALISTES ET DE CADRES DE L'ÉCONOMIE

Le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne et le Gouvernement de la République de Hongrie,

Se fondant sur l'Accord entre le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne et le Gouvernement de la République populaire hongroise relatif à la coopération économique, industrielle et technique, en date du 11 novembre 1974², et sur l'Accord du 13 août 1984 visant à proroger cet accord,

Se fondant sur l'Accord entre le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne et le Gouvernement de la République populaire hongroise relatif au détachement, dans le cadre de contrats entre entreprises, de travailleurs hongrois appartenant à des entreprises établies en République populaire de Hongrie, en date du 3 janvier 1989³,

Compte tenu de l'Accord entre le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne et le Gouvernement de la République hongroise relatif à la coopération dans le domaine de l'administration et des relations du travail, en date du 18 décembre 1989⁴,

Se fondant sur l'Accord de coopération culturelle entre le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne et le Gouvernement de la République populaire hongroise, en date du 6 juillet 1977⁵,

Se référant au programme d'exécution concernant cet accord pour les années 1990 à 1992,

Considérant la coopération qui existe déjà dans ce domaine entre des organismes gouvernementaux, y compris ceux des *Länder* de la République fédérale d'Allemagne, des organisations et des entreprises,

Considérant la grande importance que revêt la coopération en matière de formation et de perfectionnement de spécialistes et de cadres de l'économie pour l'approfondissement des relations économiques et autres,

Se référant au programme d'élargissement de la coopération scientifique dans les domaines de l'économie, du droit et de la technique,

Sont convenus de ce qui suit :

¹ Entré en vigueur le 17 décembre 1991, date à laquelle les Parties contractantes se sont notifié l'accomplissement de leurs formalités internes respectives, conformément au paragraphe 1 de l'article 8.

² Nations Unies, *Recueil des Traités*, vol. 983, p. 389.

³ *Ibid.*, vol. 1555, No. I-27017.

⁴ *Ibid.*, vol. 1706, No. I-29501.

⁵ *Ibid.*, vol. 1164, p. 161.

Article premier

- 1) Les deux Parties soutiennent et facilitent la coopération entre les entreprises, organisations et établissements de formation correspondants en ce qui concerne la formation et le perfectionnement de spécialistes et de cadres de l'économie.
- 2) Pendant la durée de validité du présent Accord, les deux Parties concentreront leur attention sur la formation et le perfectionnement de spécialistes et de cadres de l'économie de la République de Hongrie. Cette coopération doit progresser graduellement vers la formation et le perfectionnement de spécialistes et de cadres de l'économie de l'autre Partie.

Article 2

- 1) Les deux Parties soutiennent la mise en œuvre des mesures ci-après :
  1. Formation et perfectionnement de cadres de l'économie, y compris de l'administration économique;
  2. Formation et perfectionnement de spécialistes de l'économie, y compris de l'administration économique;
  3. Coopération en matière de formation professionnelle et de recherche relative à la formation professionnelle;
  4. Développement de la coopération entre les organisations de l'économie en matière de formation et de perfectionnement de spécialistes et de cadres.
- 2) Ces mesures sont élaborées par le biais de programmes déterminés de part et d'autre. Ces programmes peuvent être modifiés ou complétés d'un commun accord durant leur mise en œuvre. Le programme pour 1990 est joint comme annexe I au présent Accord.
- 3) Il n'est pas exclus de promouvoir de nouvelles mesures qui ne figurent pas dans les programmes mais correspondent à l'esprit du présent Accord.
- 4) Les participants aux programmes n'ont pas besoin d'un permis de travail.

Article 3

- 1) Les deux Parties sont convenues qu'il est particulièrement important pour la réussite de la coopération que les personnes qui suivent une formation ou un perfectionnement dans le cadre du présent Accord connaissent la langue du partenaire. Elles comptent porter une attention particulière à cette question.
- 2) Seront prioritairement choisis pour approfondir leur qualification et suivre une formation pratique dans des établissements et des entreprises de l'autre Partie les participants de la République de Hongrie aux mesures de formation et de perfectionnement qui ont des connaissances en allemand.
- 3) La Partie de la République fédérale d'Allemagne apportera son soutien à la Partie de la République de Hongrie pour permettre aux spécialistes et aux cadres d'approfondir leur connaissance de la langue allemande aussi bien dans ses propres établissements de formation que par l'envoi de lecteurs d'allemand dans les établissements de formation de la Partie de la République de Hongrie.

Article 4

Aux fins de l'exécution du présent Accord, les deux Parties coopèrent dans le cadre de la Commission mixte gouvernementale de la coopération économique,

industrielle et technique, au sein d'un groupe spécialisé dans les questions de formation et de perfectionnement des spécialistes et cadres de l'économie. Sont représentés dans ce groupe des organismes publics et privés qui s'intéressent et participent à cette coopération.

Article 5

- 1) Les deux Parties sont convenues que les mesures de formation et de perfectionnement des spécialistes et cadres sont financées comme suit dans le cadre du présent Accord :
  - a) Toutes les dépenses encourues en deutsche marks sont à la charge de la Partie de la République fédérale d'Allemagne;
  - b) Toutes les dépenses encourues en forint sont à la charge de la Partie de la République de Hongrie.
- 2) Les dispositions détaillées à appliquer en matière d'exécution et de financement sont jointes comme annexe 2 au présent Accord.

Article 6

- 1) Les deux Parties se consultent si nécessaire sur l'exécution du présent Accord et sur les possibilités de le compléter ou de le développer.
- 2) Trois mois au plus tard avant l'expiration de la durée de validité du présent Accord, les Parties engagent des négociations sur la poursuite de la coopération.

Article 7

En application de l'Accord quadripartite du 3 septembre 1971¹, le présent Accord est étendu à Berlin (Ouest) conformément aux procédures établies.

Article 8

- 1) Le présent Accord entrera en vigueur à la date à laquelle les deux Parties se seront notifié que les conditions intérieures nécessaires à son entrée en vigueur sont remplies.
- 2) Le présent Accord est valide jusqu'au 31 décembre 1994.

FAIT à Budapest, le 24 mars 1990, en deux exemplaires originaux, chacun en langues allemande et hongroise, les deux textes faisant également foi.

Pour le Gouvernement
de la République fédérale d'Allemagne :
HANS-DIETER GENSCHER

Pour le Gouvernement
de la République de Hongrie :
GYULA HORN

¹ Nations Unies, *Recueil des Traités*, vol. 880, p. 115.

ANNEXE 1

PROGRAMME ATTACHÉ À L'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE HONGRIE RELATIF À UNE COOPÉRATION APPROFONDIE EN MATIÈRE DE FORMATION ET DE PERFECTIONNEMENT DE SPÉCIALISTES ET DE CADRES DE L'ÉCONOMIE

No	Mesure	Durée	Nombre de participants	Partie exécutante	Partenaires des deux Parties	Période
I. Formation et perfectionnement des cadres de l'économie						
1.	Quatre séminaires de gestion et de commercialisation avec des experts allemands détachés, avec intervention d'interprètes hongrois	Deux semaines	20 chacun avec un maximum de 6 experts au total	République de Hongrie	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK)
2.	Six mesures d'assistance à la mise en place de techniques modernes de gestion dans des entreprises hongroises par des experts allemands détachés, avec intervention éventuelle d'interprètes hongrois	Environ six semaines	6 experts	République de Hongrie	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK)
3.	Trois séminaires de gestion et de commercialisation, y compris un interprète hongrois	Deux à quatre semaines	10 chacun	République de Hongrie, République fédérale d'Allemagne	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK)
4.	Séminaires et stages, y compris des cours d'introduction et des cours spécialisés de langue pour les jeunes cadres hongrois dans différentes spécialités	Jusqu'à 14 mois	10	République fédérale d'Allemagne	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK), Société hongroise de formation spécialisée (MSZT)
5.	Séjours individuels de spécialisation dans différentes spécialités	Jusqu'à trois mois	10	République fédérale d'Allemagne	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK), Société hongroise de formation spécialisée (MSZT)
6.	Séminaire pour professeurs hongrois, avec des experts envoyés de République fédérale d'Allemagne	Deux semaines	10, avec un maximum de 4 experts	République de Hongrie	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK), Société hongroise de formation spécialisée (MSZT)
7.	Séminaire pour professeurs hongrois	Deux semaines	10	République fédérale d'Allemagne	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut de formation des cadres (VK)

8.	Séminaire en organisation du travail et productivité pour cadres supérieurs	Deux à trois jours	25 à 30	République de Hongrie	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.
9	Formation de base en étude du travail et en méthodes d'amélioration de la productivité et d'humanisation du travail, tirées de la pratique, dans des entreprises hongroises, pour cadres moyens	Six fois une semaine	25 à 30	République de Hongrie	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.
10.	Formation d'enseignants hongrois en étude du travail (titulaires du diplôme de formation de base en étude du travail)		25 à 30	République de Hongrie	REFA Verband für Arbeitsstudien und Betriebsorganisation e.V.
11.	Séminaires pour cadres dirigeants	Cinq jours chacun	20 chacun	République de Hongrie	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft
12.	Séminaires pour gestionnaires	Cinq jours chacun	20 chacun	République de Hongrie	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft
					Société pour l'organisation et le rendement (SZVT), Université des sciences économiques de Budapest
					Centre de perfectionnement au commerce extérieur (KOTK), Université des sciences économiques de Budapest

13.	Séminaire eurostratégique pour cadres hongrois	Quatre jours	20 à 25	République de Hongrie	Rationalisierungskuratorium der Deutschen Wirtschaft	Centre de perfectionnement au commerce extérieur (KOTK)	1990
14.	Séminaire pour cadres dirigeants	Quatre semaines	20	République de Hongrie	Diebold Deutschland GmbH	Université technique de Miskolc, Université technique de Budapest, Université des sciences économiques de Budapest	1990
15.	Séminaire pour cadres moyens	Quatre semaines	20	République de Hongrie	Diebold Deutschland GmbH	Université technique de Miskolc, Université technique de Budapest, Université des sciences économiques de Budapest	1990
16.	Envoy de professeurs pour enseignement postsecondaire	Une semaine à chaque fois	2 à 4	République de Hongrie	Diebold Deutschland GmbH	Université technique de Miskolc, Université technique de Budapest, Université des sciences économiques de Budapest	1990
17.	Mesure pilote de formation de cadres hongrois et de jeunes entrepreneurs	Une semaine	20	République fédérative d'Allemagne	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Université de Pécs	1990
18.	Deux séminaires fondamentaux pour cadres, cadres débutants et jeunes entrepreneurs	Cinq jours chacun	2 groupes de 15 à chaque fois (soit participants au total)	République fédérative d'Allemagne, République de Hongrie	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Université de Pécs	1990
19.	Cinq réunions du soir et une du week-end pour jeunes entrepreneurs en Hongrie	Une semaine	2 groupes de 10	République de Hongrie	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Université de Pécs	1990
20.	Séminaire de préparation pour formateurs allemands	Quatre jours	10	République de Hongrie	Kolping Bildungswerk	Kolping Család, Université de Pécs	1990

21.	Formation en gestion	Cinq mois	10	République fédérale d'Allemagne	Ost-Ausschuß der Deutschen Wirtschaft	Chambre économique hongroise	1990
22.	Programme d'information pour les responsables de la formation et du perfectionnement de la Cour des comptes de la République de Hongrie à la Cour des comptes fédérale de Francfort	10 jours	1	République fédérale d'Allemagne	Friedrich-Naumann-Stiftung	Cour des comptes hongroise	1990
23.	Séminaire sur la future structure de formation et de perfectionnement du personnel de la Cour des comptes hongroise			République de Hongrie	Friedrich-Naumann-Stiftung	Cour des comptes hongroise, Institut de formation des cadres (VKI)	1990
24.	Programme d'information pour directeurs de petites et moyennes entreprises	Deux semaines	15	République fédérale d'Allemagne	Konrad-Adenauer-Stiftung	Union des entrepreneurs (VOSZ)	1990
25.	Perfectionnement en économie des entreprises pour entrepreneurs et cadres des moyennes entreprises	Deux mois	25	République fédérale d'Allemagne	Chambre des métiers de Munich et de la Haute-Bavière	Organisation provinciale des commerçants et artisans (KOSZ)	1990
26.	Cours de création d'entreprise pour les participants ayant des connaissances en économie des entreprises	10 jours	20	République fédérale d'Allemagne	Chambre des métiers de Munich et de la Haute-Bavière	Organisation provinciale des commerçants et artisans (KOSZ)	1990
27.	Séminaire sur la direction d'entreprise dans une économie de marché pour les cadres de petites et moyennes entreprises hongroises	Quatre à six semaines et demie	Jusqu'à 15	République fédérale d'Allemagne	Chambre des métiers d'Allemagne occidentale	Organisation provinciale des commerçants et artisans (KOSZ)	1990
28.	Séminaire sur les fondements des fonctions de prestation de services et d'assistance de l'organisation de l'artisanat pour les cadres et le personnel de l'organisation hongroise de l'artisanat	Quatre semaines	Jusqu'à 15	République fédérale d'Allemagne	Chambre des métiers d'Allemagne occidentale	Organisation provinciale des commerçants et artisans (KOSZ)	1990

29.	Stages pour les cadres d'entreprises moyennes	Jusqu'à trois mois	10 à 15	République fédérale d'Allemagne	Wirtschaftsjunioren Deutschland e. V.	Ministère de la culture et de la formation, Chambre économique hongroise	1990
30.	Deux séminaires pour les jeunes entrepreneurs et les créateurs d'entreprises	Deux semaines	15 chacun	République fédérale d'Allemagne	Wirtschaftsjunioren Deutschland e. V.	Ministère de la culture et de la formation, Chambre économique hongroise	1990
31.	Envoy d'experts pour des séminaires	Jusqu'à une semaine à chaque fois	13	République de Hongrie	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Université des sciences économiques de Budapest	1990
32.	Séminaire sur l'autonomie communale comme élément de la répartition nationale des tâches et de la décentralisation	Trois semaines	Jusqu'à 20	République fédérale d'Allemagne	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für öffentliche Verwaltung	Ministère de l'intérieur	1990
33.	Séminaire sur certains aspects du contrôle financier et du contrôle de l'rentabilité	Trois semaines	Jusqu'à 20	République fédérale d'Allemagne	Deutsche Stiftung für Entwicklung, Zentralstelle für öffentliche Verwaltung	Ministère des finances	1990
34.	Perfectionnement pour les directeurs de l'industrie alimentaire	Deux mois	Jusqu'à 15	République fédérale d'Allemagne		Ministère de l'agriculture	1990
II. Formation et perfectionnement de spécialistes de l'économie							
1.	Deux séminaires pour interprètes en vue de la qualification pour les cours préparatoires destinés aux futurs participants, avec des experts envoyés de République fédérale d'Allemagne	Quatre semaines	20 chacun, avec un maximum de 4 experts au total	République de Hongrie	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut international de la culture (INK), Institut de formation des cadres (VKI)	1990
2.	Deux séminaires pour interprètes et traducteurs hongrois	Quatre semaines	20 chacun	République fédérale d'Allemagne	Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Institut international de la culture (INK), Institut de formation des cadres (VKI)	1990
3.	Evaluation des possibilités de formation parmi les élèves de collèges d'enseignement spécialisé			République de Hongrie, République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Deutsches Handwerk	Institut provincial de pédagogie (OPI), Société hongroise de formation spécialisée (NSZT)	1990

4	Perfectionnement professionnel de formateurs hongrois pris dans deux spécialités différentes	Deux semaines	Jusqu'à 10, et 2 interprètes spécialisés	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Ministère de la culture et de la formation	1990
5	Perfectionnement professionnel pratique et théorique de formateurs hongrois	Trois à six mois	Jusqu'à 2	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Ministère de la culture et de la formation, Société hongroise de formation spécialisée (MSZT)	1990
6	Envoy de directeurs de formation allemands et d'experts allemands	Deux semaines	Jusqu'à 10	République de Hongrie	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Carl Duisberg Gesellschaft e.V.	Institut provincial de pédagogie (OP)	1990
7.	Perfectionnement de stagiaires hongrois dans des exploitations agricoles	Cinq mois	20	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de l'alimentation, de l'agriculture et des forêts	Ministère de l'agriculture	1990
8.	Perfectionnement de stagiaires et experts hongrois dans des entreprises de production et de transformation de denrées alimentaires	Quatre mois	20	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de l'alimentation, de l'agriculture et des forêts	Ministère de la culture et de la formation, Ministère de l'agriculture	1990
9.	Invitation de deux délégations hongroises spécialisées en agriculture - production, transformation et commercialisation -	Jusqu'à deux semaines	4 délégations de 10 participants chacune	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de l'alimentation, de l'agriculture et des forêts	Ministère de l'agriculture	1990
10.	Voyage d'information pour experts hongrois de différentes spécialités (métallurgie)	10 jours	30, et 2 interprètes	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Chambre des métiers de Basse-Bavière	Ministère de la culture et de la formation, Organisation provinciale des commerçants et artisans (KIOSZ)	1990
11.	Voyage d'information pour experts hongrois de différentes spécialités (électrotechnique)	10 jours	30, et 2 interprètes	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Chambre des métiers de Basse-Bavière	Ministère de la culture et de la formation, Organisation provinciale des commerçants et artisans (KIOSZ)	1990
12.	Perfectionnement de haut niveau pour formateurs hongrois	Trois mois	10	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Chambre des métiers de Basse-Bavière	Ministère de la culture et de la formation, Organisation provinciale des commerçants et artisans (KIOSZ)	1990

13.	Mesure d'enseignement "Soudure"	Deux mois	12	République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Chambre des métiers de Cologne, Bildungszentrum Büttewellerhof	Ministère de la culture et de la formation, Organisation provinciale des commerçants et artisans (KOSZ)	1990
14.	Perfectionnement spécialisé de multiplicateurs de la formation professionnelle (par exemple : soudure automobile)	Trois mois	Jusqu'à 20	République fédérale d'Allemagne	Deutsche Stiftung für Erziehung, Zentralstelle für gewerbliche Berufsbildung	Société hongroise de formation spécialisée (MSZT), Organisation provinciale des commerçants et artisans (KOSZ)	1990
15.	Cours d'une semaine sur les nouvelles technologies pour les enseignants des écoles professionnelles	Une semaine	20	République fédérale d'Allemagne	Hessisches Institut für Lehrerfortbildung	Institut provincial de pédagogie (OP)	1990
16.	Extension et approfondissement de la collaboration en matière d'enseignement des langues étrangères par l'envoi d'experts pour le perfectionnement en allemand, anglais et français	Une semaine à chaque fois	20 à chaque fois	République de Hongrie	Deutscher Volkshochschul-Verband	Société de diffusion des connaissances scientifiques populaires (TTT)	1990

	17. Séjour d'information pour experts hongrois de la formation professionnelle de spécialistes	10 jours	10	République fédérale d'Allemagne	Deutscher Industrie und Handelstag	Chambre économique hongroise	1990
III. Coopération en matière de formation professionnelle et de recherche relative à la formation professionnelle							
1.	Echange de scientifiques et d'enseignants d'écoles supérieures qui s'occupent de recherche relative à la formation professionnelle, pour des séjours d'études et des enseignements de courte durée sur invitation réciproque	Un à trois mois	Jusqu'à 2 de chaque Partie	République de Hongrie, République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Carl Duisberg Gesellschaft e. V.	Ministère de la culture et de la formation, Société hongroise de formation spécialisée (MSZT)	1990
2.	Mise à disposition de l'autre Partie de programmes de cours et de matériels pédagogiques et didactiques allemands, ainsi que de logiciels d'apprentissage, évaluation éventuelle des possibilités d'adaptation			République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences, Bundesinstitut für Berufsbildung	Ministère de la culture et de la formation, Institut provincial de pédagogie (OPI)	1990
3.	Jusqu'à deux séminaires sur des thèmes sélectionnés relatifs à la formation professionnelle, y compris la recherche relative à la formation professionnelle. Les thèmes seront convenus séparément.	Une semaine chacun	Jusqu'à 15 de chaque Partie	République de Hongrie, République fédérale d'Allemagne	Ministère fédéral de la culture et des sciences	Institut provincial de pédagogie (OPI)	1990
4.	Extension de la coopération en matière de recherche relative à la formation professionnelle, notamment entre le Bundesinstitut für Berufsbildung et l'Institut provincial de pédagogie (OPI)			République de Hongrie, République fédérale d'Allemagne	Bundesinstitut für Berufsbildung	Institut provincial de pédagogie (OPI)	1990
5.	Envoi d'un coordinateur pour la formation et le perfectionnement auprès du Délégué de l'économie allemande			République de Hongrie	Bundesinstitut für Berufsbildung	Institut provincial de pédagogie (OPI)	1990

IV. Développement de la coopération entre chambres d'industrie et de commerce					
				Union des entrepreneurs (VOSZ)	1990
				Ministère de l'industrie	1990
1.	Séjour d'information de personnel hongrois des chambres aux fins d'information sur le perfectionnement de contremarques et de diplômes des écoles commerciales ou hôtelières et sur le rôle des chambres dans ce processus	10 jours	10	République fédérale d'Allemagne	Deutscher Industrie- und Handelstag
2.	Séjour d'information de personnel hongrois des chambres aux fins de d'information sur les conseils donnés en matière d'économie extérieure par les chambres d'industrie et de commerce	10 jours	10	République fédérale d'Allemagne	Deutscher Industrie- und Handelstag

ANNEXE 2

DISPOSITIONS EN MATIÈRE D'EXÉCUTION ET DE FINANCEMENT CONFORMÉMENT AU PARAGRAPHE 2 DE L'ARTICLE 5 DE L'ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE HONGRIE RELATIF À UNE COOPÉRATION APPROFONDIE EN MATIÈRE DE FORMATION ET DE PERFECTIONNEMENT DE SPÉCIALISTES ET DE CADRES DE L'ÉCONOMIE, EN DATE DU 24 MARS 1990

Les organisations qui exécutent des programmes dans le cadre de la formation et du perfectionnement de spécialistes et de cadres de l'économie arrêtent avec leurs partenaires toutes les réglementations nécessaires à cet effet.

A cet égard, elles s'appuient sur les principes suivants :

1. Les partenaires déterminent, si possible au début de l'année civile, le contenu, la durée et le lieu d'exécution des mesures. Ils tiennent compte à cet égard d'une période d'au moins trois mois pour la préparation des mesures convenues.
2. Les partenaires participent si possible au choix des candidats, particulièrement dans le cas de programmes à long terme d'une durée de trois mois et plus.
3. La présentation des formulaires de candidature s'effectue conformément à la procédure habituelle pour le partenaire d'accueil. Il doit disposer des documents dix semaines au plus tard avant le début de la mesure. Les candidats expriment dans leurs formulaires de candidature leurs désirs de formation et de perfectionnement, qui sont pris en compte, autant que possible, lors de l'exécution des programmes. Le partenaire d'accueil confirme au partenaire d'envoi l'acceptation du candidat au plus tard quatre semaines avant le début de la mesure.
4. Le partenaire d'accueil veille à ce que le partenaire d'envoi dispose du programme au plus tard deux semaines avant le commencement d'une mesure. Le partenaire d'envoi accuse réception de ce programme dans un délai d'une semaine après l'avoir reçu. Au plus tard une semaine avant le début de la mesure, le partenaire d'envoi communique au partenaire d'accueil la date d'arrivée des participants.
5. Les partenaires prennent en charge les dépenses suivantes :
  - a) Sans préjudice de la règle énoncée au paragraphe 1 de l'article 5, le partenaire d'envoi prend à sa charge les frais de voyage de ses participants jusqu'au premier lieu de formation et de perfectionnement et leurs frais de retour à partir du dernier lieu de formation et de perfectionnement dans l'autre pays.
  - b) Le partenaire d'accueil prend à sa charge les frais de voyage prévus par le programme pour les déplacements des participants à l'intérieur du pays concerné du lieu d'arrivée jusqu'au lieu de départ.
  - c) Le partenaire d'accueil prend à sa charge les frais d'hébergement et d'entretien en cas de mesures de courte durée allant jusqu'à quatre semaines pour les groupes.
  - d) Le versement d'un argent de poche aux participants aux mesures allant jusqu'à quatre semaines est réglé séparément dans chaque cas.
6. Le partenaire d'accueil souscrit à ses frais une assurance maladie, responsabilité civile et accident pour les participants. Les conditions d'assurance habituelles s'appliquent dans chaque cas.
7. En cas de mesure à long terme de la République fédérale d'Allemagne, d'une durée de plus de quatre semaines, le partenaire d'accueil verse le montant d'une bourse s'élevant à 1 800 DM (en toutes lettres : mille huit cents deutsche marks) par mois et par boursier, quels que soient le titre universitaire et la situation professionnelle des participants. Toutes les dépenses de subsistance devront être couvertes par le montant de cette bourse. Dans le cas

où le partenaire d'accueil assure le logement et l'entretien, le montant de la bourse est réduit, mais s'élève au minimum à 1 000 DM (en toutes lettres : mille deutsche marks).

8. Les participants aux programmes sont dispensés des frais de formation et de perfectionnement.

9. Le partenaire d'accueil prend à sa charge les frais d'un cours d'introduction au pays et de langue d'une durée d'un à deux mois, pouvant précéder un programme de trois mois ou plus. Pendant la durée du stage dans un institut linguistique, le partenaire d'accueil assure aux participants le logement et le petit déjeuner gratuits et leur verse mensuellement un montant de 950 DM (en toutes lettres : neuf cent cinquante deutsche marks) y compris une allocation d'entretien.

10. Pour les experts de la République fédérale d'Allemagne envoyés en République de Hongrie pour des conférences ou pour la tenue de séminaires, le partenaire d'accueil assure gratuitement l'hébergement et l'assistance médicale et verse des honoraires en forint à convenir séparément.

11. Les partenaires s'entraident pour l'obtention des permis de séjour et de travail nécessaires.
